

GLAS

GLASILO DEMOKRATSKOG SAVEZA HRVATA U VOJVODINI

RAVNICE

U ovom broju:
Dr. Kasim Trnka
Aleksandar Skenderović
Dr. Ivo Kujundžić

Dan pobjede:
delegacija DSHV-a polaže vijenac
na spomenik žrtvama
fašizma

PROSLAVA 50-TE OBLJETNICE POBJEDE NAD FAŠIZMOM

Dame i gospodo, poštovani sugrađani!

Okupili smo se danas da proslavimo 50:to godišnjicu pobjede na fašizmu, pobjedu nad najmračnijim periodom, najvećih zločina čovečanstva.

Tu smo da slavimo i da se sećamo na sve one, koji su postali žrtve ovog užasa, koji se zdravim razumom ne može shvatiti, neverovatnom zlu, koje je drugačije razmišljanje okarakterisala neprihvatljivim i razlogom za uništavanje. Odajmo poštovanje svim onima, čiji su životi silom prekinuti, samo zato što im je vera, boja očiju, pogled na svet i život bio drugačiji, za razliku od onih, koji su se godinama pripremali i naoružavali kako bi uništili borbu za najosnovniju ljudsku duhovnu

potrebu - za slobodu.

Prošlo je 50 godina, još nijedan ljudski vek. Mnogo je još onih, koji su preživeli i sećaju se užasa rata, koji znaju i svedoče o svemu tome, izgubivši svoje najbliže. Kao da se nismo mogli uveriti koliko je to tražilo žrtava, kako su posledice užasne a već imamo novi strah. Ni vremena ni mogućnosti da se posledice i gubici II svetskog rata premeste u istoriju, već se iznad nas gomila opasna, zastrašujuća sadašnjost. Misao slobode i mira se naglašeno aktualizirala, jer ovo nije samo trenutak slavlja i obećanja, kako ćemo čuvati mir i slobodu - to je sada svima nama veoma ozbiljan i zajednički zadatak. Sada treba da obećamo, kako ćemo svakog trenutka, svim našim postupcima zaustaviti ponavljanje užasa i stra-

ha.

Treba da se borimo za slobodu i mir, za koje su mnogi nažalost morali dati svoje živote, bez oružja. To je naš zadatak, koji dugujemo žrtvama, sebi samima, našoj deci, jer se to s punim pravom od nas i očekuje.

Građani!

Danas slavi ceo Svet. Svečan je ovaj dan - praznik mira i slobode. Uzdajmo se u sebe, verujmo ljudima, ali nemojmo našu savest umiriti sa time.

Treba svi da sudelujemo u sprečavanju zla, kako se ne bi izgubila najdragocenija ljudska vrednost.

Kasza Jozsef
gradonačelnik Subotice

Hoće li Subotica promijeniti gradonačelnika?

KASZA JOZSEF KAO KAMEN SPOTICANJA

Izgleda da se spremaju izbori. U medijima se ponovo spominje subotički gradonačelnik Kasza Jozsef. I sad, nema te novinarske gromade, tog velikana pisane riječi, ili poslenika slike i tona koji nakon prigodne proslave Dana pobjede nad fašizmom nije spomenuo ovog simpatičnog brku, koji je u javnosti najpoznatiji po izjavi da je „Milijana Baletić tako lepa žena“: dotičnom se predbacije da je pod A) kontrovezan, pod B) bio protiv da se pred spomenikom žrtvama fašizma izvede počasni plotun, pod C) tražio je da se na pozivnici osim na srpskom i mađarskom, štampaju i

na - novinarska gromada je stavila navodnike - hrvatskom jeziku (a koji je u subotičkoj općini u službenoj uporabi), pod D) da se kod pripreme recitala koriste mađarski i hrvatski pjesnici... tu se još pominje i spomenik ptice slomljenih krila, sugerirajući da se tu „ne radi o nevinim stradalnicima mađarskog naroda“, koje su partizani pobili, već su oni svi, je l te, bili „suradnici okupatora“. Ali je, čini se, ipak činjenica da su pobijeni bez suđenja.

Novinar koji je prilog slične sadržine pripremio za televiziju očito nije prisustvovao montaži vlastitog priloga, jerbo su na njegov tekst u offu dok se

sav zapjenio optužujući kako su dotični „fašisti“ - na ekran pustili snimku kada je vijenac na spomenik žrtvama fašizma polagala - delegacija židovske općine!?

Sad nešto o pjesnicima: ne znam zaista, je li mi manjak u životu i obrazovanju što sam učila i pjesnike Hrvate - Nazora ili Kovačića, ili što sam na mađarskom naučila stihove Radnoti Miklos-a - „Eroltetet menet“ (Usiljeni marš), podjednako kao što poznajem i djelo Čopića, Desanke Maksimović i ostalih srpskih pisaca i pjesnika, ali ako je već godina kulture, onda čini se, treba raskantati i s novokomponiranim novinarstvom.

Piše: mr. Bela Tonković

ZAJEDNO BI BILO LAKŠE

Sva naša nastojanja da se hrvatsko pitanje u SRJ počne rješavati pregovorima između Vlade i legitimnih predstavnika Hrvata razbijaju se o betonski zid kojim su se vlasti za barikadirale. Međutim i vlast vidi da se nešto mora početi raditi i na tom polju. U pomanjkanju dobre volje da se dođe do zadovoljavajućeg rješenja traži se način da se naše pitanje ne riješi, a da im ruke ipak ostanu čiste. Iz prakse znamo da je siguran put da se nešto ne riješi prepuštanje predmeta nekom ad hoc osnovanom odboru, komisiji ili nekoj drugoj instanci. Tako Vlada Republike Srbije nastoji postupiti i s nama. Pitanje upotrebe jezika manjina prepušta se prema prijedlogu novoga Zakona o lokalnoj samoupravi općinskim skupštinama.

Sto to znači?

To prije svega znači da republička vlada ustvari ne želi riješiti manjinsko pitanje na način koji je u skladu s međunarodnim normama, već tako važnu stvar prepušta općinskim skupštinama.

Sudeći po ponašanju i govoru odbornika i poslanika koji ne pripadaju manjinama - osim rijetkih, ali časnih izuzetaka, čime se opet potvrđuje pravilo - možemo očekivati beskrajne rasprave o svakom pojedinom pitanju od upotrebe službenog

jezika, preko redakcija na manjinskim jezicima u novinstvu, radiju i televiziji, pa sve do škola. Očito je da vlast očekuje da će se ljudi toliko izmoriti beskrajnim diskusijama da će im sve to skupa dojaditi, a i u javnosti će doći do zasićenja i odbojnosti prema manjinama i njihovim potrebama i pravima. I time je cilj postignut: problem se neće riješiti, jer - narod tako hoće! Borba oko hrvatskog jezika u općini Subotica i oko hrvatske redakcije na radio Subotici jasno pokazuje da nas tamo gdje imamo odbornike čeka sizifovska borba. A što je s općinama gdje ih nemamo ili smo u maloj manjini? Kako tamo ostvariti svoje osnovno ljudsko pravo na javno korištenje vlastitog standardnog književnog jezika?

Slijedeći problem jest činjenica da se mnoge odluke općinskih - ali ne samo općinskih! - skupština revidiraju u svakom novom mandatu. I onda u svakom novom mandatu počinje borba iznova, i tako u beskraj do nestanka ili asimilacije.

Zato je prihvatljivo samo rješenje koje će se naći u pregovorima između vlasti i legitimnih predstavnika manjina na osnovi međunarodnih normi i u prisustvu predstavnika Međunarodne konferencije o bivšoj Jugoslaviji i Europske unije, dakako ako se želi njezino priznanje države. To nipošto nije ograničenje suvereniteta. To nisu tako shvatili ni Hrvatska, ni

Mađarska, niti sve članice Europske Unije koje sada rade na usklađivanju svojih zakonskih rješenja manjinskih pitanja s međunarodnim normama.

Osim toga zakonsko rješenje mora biti imuno na raspoloženje skupština. Jedino je Ustavni zakon dovoljno jamstvo stabilnosti rješenja, a mogućnost međunarodne kontrole ostvarenja prava iz Ustavnog zakona jedino je jamstvo da će ono biti zaštićeno od manje-više dobre volje lokalnih vlastodržaca i da će se ono i sprovesti u život.

Da bi se stvorilo univerzalno prihvatljivo rješenje, a ne za svaku manjinu posebno, bilo bi važno da **MANJINE STVORE ZAJEDNIČKU PLATFORMU NASTUPA PREMA DRŽAVI I ZAJEDNIČKI PRIJEDLOG USTAVNOG ZAKONA**. Ako sadašnji republički i savezni ustavi ne predviđaju personalnu, kulturnu i teritorijalnu autonomiju za pripadnike manjinskih nacionalnih zajednica, to ne znači da se amandmanom ne može stvoriti prostor za jedan Ustavni zakon u kojem će takve autonomije biti predviđene. Prigovor da se u tim zahtjevima kriju secesionističke težnje ne stoji. To je čisto pitanje decentralizacije države i njezine unutrašnje organizacije kao i način da ne bude dominacije većine nad manjinama.

50. OBLJETNICA ZAVRŠETKA II SVJETSKOG RATA U EUROPI

PROSLAVA U SUBOTICI

Cijeli Stari i Novi Svijet slavio je ove godine 50. obljetnicu završetka II svjetskog rata u Europi i pobjedu nad fašizmom.

Grandiozna slavlja u Londonu, Parizu i Moskvi bile su prilike za susrete državnika i srdačne stiske ruku ratnih veterana. Mnogo desetina milijuna ljudi je to promatralo, mnogima su potekle suze pri sjećanju na to kakvim je mukama je proslavljan kraj. Nanovo se u srcima mnogih opet pojavila iskrena želja: „Nikada više rata!“

I kod nas nastojalo ovoj proslavi dati što veći sjaj. Držana su predavanja, održavane izložbe, polagani vijenci i ispaljivani plotuni. Gledali smo na televiziji filmove o slavnim danima i velikim junacima.

I u Subotici se nastojalo dostojno proslaviti ovaj veliki jubilej. Iskrenim nastojanjima da se proslavi da civilizirano obilježlje već od samog početka stalno su stizala potkečivanja iz već poznatih izvora. Uvod je dao „proslavljeni“ antisubotičanin M. Mitić mržnju raspirujućim člankom u „Večernjim novostima“ nazivajući hrvatski jezik, jezik jedne trećine subotičana I koji je jedan od službenih jezika u općini Subotica, „hrvatskim“ jezikom, a Jozsefa Kaszu, predsjednika općine Subotica, nastojao ocrniti lažima i vrijeđajući nevine žrtve komunističkih likvidatora nazivajući ih fašistima. Ovim člankom je najavljena dvostruka crta cijele proslave.

8. svibnja otvorena je u Klubu vojske Jugoslavije izložba o događajima u Subotici od 10.4.1941. do oslobođenja i kratko poslije njega. Cijela izložba i brošura o njoj nastoje stvoriti dojam da je „Oštrica represivnih mera (okupatora) bila ... usmerna protiv svih za koje je novi režim pretpostavljao da neće biti lojalni, u

prvom redu protiv Srba, komunista i drugih“. Tako! Oni koji nisu Srbi samo su - drugi. I oni nisu dostojni da ih se spomene drugčije osim kao nevažnu anonimnu masu - „drugi“. A ti „drugi“ su bili žrtve uništavanja ljetine od strane komunista, jer su, bez obzira na pretrpljenu štetu, morali platiti porez i ispuniti obavezu prema „kzellatas“-u. Ti „drugi“ su bili ti, koji su poslije „zamiranja i pasivizacije“ otpora komunista pružali otpor skrivajući svoje susjede od racija, koji su na svojim salašima držali baze članovima otpora. Ti „drugi“ su bili ti, koji su trunuli i ostavljali svoje kosti po konclogorima i kao „munkaši“. Ti „drugi“ su bili ti, koji su pod vodstvom msgr. Blaška Rajića, katoličkog svećenika, osnovali prvi Narodnooslobodilački odbor za kotar Suboticu. Ti „drugi“ su bili ti, koji su 10.10.1944. oslobodili Suboticu i stvorili ugled Subotici kao jednom od vrlo rijetkih gradova u Europi koji su svojom snagom sebe oslobodili od jarma fašizma i okupacije. Ti „drugi“ su bili ti, koji su kao äneuvežbani borci uz slabu tehničku opremljenost bačeni u holokaust Batine, Bolmana... Ostala su im imena samo u sjećanjima obitelji i na spomenicima u centru grada i po subotičkim grobljima. A danas su samo „drugi“. Zato je Crvenoj armiji, koja je stigla u Suboticu kada je već sve bilo slobodno, dato počasno mjesto.

Apsolutni prioritet nasljednika komunista takvog shvaćanja osjećao se na svakom koraku proslave. Za vrijeme ceremonije polaganja vijenaca na spomenik žrtvama fašizma 9.5. prvo je majstor ceremonije demonstrativno stavio izaslanstvo DSHV na pretposljednje mjesto, premda je dan ranije na spisku prijavljenih bilo na drugom mjestu. Ispostavilo se da je

majstor ceremonije „zaboravio“ staviti na spisak izaslanstava DSHV i SVM, pa je najavljiivač morao uspaničeno otrčati do njih i pitati: „Ako ste vi?!“ Publika se samo tiho nasmijala. i s doličnim pijetetom nastavila davanje počasti žrtvama.

Navečer istoga dana na trgu Slobode svečani miting. Gradonačelnik Subotice evocira nevine žrtve i strahote ratnih patnji i poziva na razum: „Nikada više rata!“ Ostali trijumfiraju i daju nova viđenja drugog svjetskog rata i narodnooslobodilačke borbe. Čak se i jedan žutokljunac u stilu staljinovske ere i na potci ideologije *Vae victis!* (Jao pobijedenima!) šepuri s Bleiburgom. On, dakako, ne zna da je nakon Bleiburga slijedio „križni put“ zarobljenika i civila, bezbrojne egzekucije i masovne jame. Oni koji su ga ovom nastupu naučili prešućuju to. I puštaju mladića da se diči onim zbog čega se treba pepelom posuti.

Kroz neveliku skupinu sudionika proslave na trgu Slobode prolaze mladi i nezainteresirano bacaju pogled na tribinu. Oni imaju svoje probleme. Njih opterećuje sadašnja neizvjesnost i strah da budu odnešeni u rat protiv svojih vršnjaka koje ni ne poznaju i protiv kojih, u biti, i nemaju ništa.

A mi ovim odajemo počast svim žrtvama, i onim „drugima“ koje se prešućuje i upiremo svoj pogled u budućnost nadajući se da ćemo doživjeti dan kada će se i kod nas izgraditi svetište za sve žrtve kao u Valle de los caídos (Španjolska), iznad čijeg ulaza stoji natpis: „n muerte unidos“ (U smrti ujedinjeni) i kada će živi graditi civilizaciju života, tolerancije i mira.

Adalbert Tončić

**REDOVNA I IZBORNA GODIŠNA SKUPŠTINA
DSHV-PODRUŽNICE SUBOTICA ODRŽAĆE SE 3. VI u
17³⁰ u PROSTORIJAMA KUD „Bunjevačko kolo“**

Hrtkovci:

OSKVRNUTA CRKVA

U noći između četvrtog i petog svibnja oskvrnuta je hrtkovačka crkva. Negdje pred zoru, župnik Nikola Kraljević primijetio je da iz sakristije kulja gusti dim. Alarmirani su vatrogasci i milicija, ali se očividno uvjerilo da se malo toga može spasiti: naime, izgorjela je kompletna unutrašnjost sakristije, vrijedno misno ruho i misne knjige, misnice, kaleži itd. Uništen je i glavni strujomjer, kao i instalacije, pa je crkva ostala bez struje. No, na sreću, požar se nije proširio na samu crkvu.

Ali, ono što nije progutao plamen, uništili su „vrijedni“ počinitelji: detaljno i temeljito su isprevrtili sve u crkvi, razbili harmonij, porazbijali i porazbacali sve s oltara, a vitražni prozori su porazbijani i to - iznutra. O ovom je slučaj obavješteno i savezno Ministarstvo vjera. Istraga je u tijeku.

BAČ

Miniran križ

U noći između 5. i 6. svibnja na izlasku iz Bača „nepoznati počinioci“ minirali su novopostavljeni križ.

Na raskrsnici koja ide iz Bača prema Vajskoj, B.N. Selu i Plavni već stoljećima je stajao križ koji bi se s vremena na vrijeme obnavljao. Ove godine na Veliki Petak vjernici iz Bača su postavili novi križ, jer je prethodni radi dotrajalosti pao. Marnim rukama oziđano je postolje križa i postavljen novi željezni križ. Vjerojatno se to nekome nije sviđalo te je postavio poveću količinu eksploziva, koji je naprosto raznio postolje i križ.

Golubinci:

UKRADENA BISTA
PETRA MASNIĆA

Iz golubinačke župne crkve nepoznati počinioci ukrali su bistu glasovitog antifašista i župnika Petra Masnić.

Petar Masnić je učestvovao u NOR-u, a nakon oslobođenja obnašao je visoke dužnosti u Skupštini Vojvodine, a bistu su mu podigli vojvođanski zvaničnici. Premda je bista bila postavljena u crkvi, pretpostavlja se da se iza njezine krađe krije neki drugačiji obračun...

Beograd:

Sastanak u Ministarstvu
vjeraKOREKTAN ODNOS
PREMA HRVATSKIM
SVEĆENICIMA

U petak, četvrtog svibnja ove godine, msgr. Stjepan Miler i vlč. Marko Kljajić bili su na razgovorima u Ministarstvu vjera. Razgovaralo se o eventualnom dolasku svećenika iz Hrvatske u Srijem radi pastoralnog djelovanja, a suradnici ministra Dragojlovića informirani su i o oskvrnuću hrtkovačke crkve.

Msgr. Miler i vlč. Marko Kljajić zamolili su Ministarstvo vjera da se angažira na zaštiti vjerskih objekata, i ujedno zahvalili na interveniranju Ministarstva kod pograničnih organa milicije prilikom dolaska pomoćnog biskupa đakovačko-srijemskog, koji je s trojicom svećenika doputaovao u Srijem da bi pomogao pri vjerskim obredima prigodom Velikog tjedna i Uskrsnih blagdana.

Godišnja skupština Dobrotvorne zajednice „Amor vincit“

ZAJEDNO SVE MOŽEMO!

Cijenjeni gosti, donatori, prijatelji, naši članovi!

Okupili smo se da obilježimo dvije godine postojanja i rada naše Dobrotvorne zajednice „Amor vincit“. Sjećanja radi kratko ću podsjetiti da je DZ „Amor vincit“ osnovana na poticaj DSHV i grupe građana 30. ožuljka 1993. godine u prostorijama KUD „Bunjevačko kolo“. U registar udruženja građana smo upisani 15. travnja 1993. godine. Ideju o osnivanju ove naše zajednice našli smo u tradiciji koja postoji od naših starih. Naime, u sličnim uvjetima, nakon I svjetskog rata prisvitli gospodin Blaško Rajić je osnovao Katoličko Momačko, Katoličko Divojačko društvo, a 1919. i Dobrotvornu zajednicu Bunjevaka koja je djelovala do pod kraj II svjetskog rata. Svojim osnivanjem DZ „Amor vincit“ je postala pravi sljedbenik dobrotvorne zajednice Bunjevaka. Današnji naziv darovao joj je gosp. Lazo Vojnić Hajduk, a obilježje upriličio akademski slikar i grafičar gosp. Ivica Balažević koji živi i radi u Novom Vinodolskom.

Počeli smo raditi vrlo skromno ali za divno čudo broj nam se povećavao iz dana u dan tako da danas dobrotvorna zajednica „Amor vincit“ broji oko 100 članova.

Ne možemo a da se ne podsjetimo prvih dana našeg djelovanja koji su bili puni neizvjesnosti, a ujedno velikih želja za dobročinstvima. Same dobre namjere ne bi mnogo pomogle ljudi koji su sve teže i teže preživljavali. Nikada ne možemo zaboraviti naše prve donatore koji su nas ohrabivali da istrajemo. Fra Ef-

rem Kujundžić, ZZ „Salaš“, ZZ „Žednik“ i „Fidelinka“ omogućili su nam da podijelimo prvih 300 paketa najugroženijima.

Djelovanje DSHV, naročito njegovog predsjednika mr Bele Tonkovića angažiranjem u inozemstvu, prikupljen je najveći dio pomoći koju smo dobili. Veliku zaslugu za podjeljenu pomoć imaju i Hrvatske katoličke misije diljem Europe i Amerike. Zime 1993/94. godine ostaće nam u ružnom sjećanju: bila je najteža koju pamte naši mlađi sugrađani. Na naše veliko zadovoljstvo pristigla nam je pomoć od 40 tona hrane, hrane za bebe i 3 tone lijekova od njemačkog Crvenog križa. Zahvaljujući organiziranom skupljanju pomoći u župi Sankt Josef u Rheinhausenu - Duisburg, stigao je i veliki kontigent odjeće.

Radilo se jako mnogo, mnogo i nesebično. Dragi moji aktivisti, možda niste svjesni ali vaše su ruke prenijele bar po tonu robe. Velika, velika vam hvala u ime svih onih kojima ste zakucali na vrata i donijeli zračak nade i istinu da nisu prepušteni sami sebi.

Osnivanje narodne kuhinje koncem 1993. godine od strane Skupštine općine čiji su nosioci bili aktivisti „Vox humane“ i „Amor vincit“ spasilo je mnoge obitelji od katastrofe. Smatram da ovaj gest treba ući u povijest grada. Nadalje je pristizala pomoć od pojedinaca i naših građana koji žive u inozemstvu. Trudit ću se da nikoga ne izostavim: u više navrata fra Efre Kujundžić iz Beča, u više navrata obitelj Horvatski iz Aschafenburga, naši građani iz Kanade, „Caritas“ iz Amerike, Hrvatska

katolička misija iz Švicarske, gospodin Radaković Josip i Mirko Dulić koji žive u Njemačkoj, Klub Hrvata iz Wuppertala, župljani Đurđina.

Pristiglu pomoć podijelili smo i predškolskoj ustanovi „Naša radost“, Dječjem domu „Kolevka“, osnovnoj školi „Kizur Istvan“, u suradnji s Crvenim križem dato je za đačke kuhinje, Gerontološkom centru, Narodnoj kuhinji, bolnici; putem apoteka dijeljeni su lijekovi građanima, raznim sportskim društvima, Kolu srpskih sestara. Podijeljeno je oko 10 tisuća paketa hrane građanima, a pomoć koju i danas pružamo obitelji sa novorođenim djetetom veoma je značajna jer se kod nas može kontinuirano snadbjeti sa hranom za bebe što čini veoma veliku stavku u obiteljskom budžetu.

Distribuciju lijekova nismo mogli sprovesti na željeni način da ih dobiju svi građani, ali smo upravo ovih dana naišli na veliko razumijevanje direktora Zdravstvenog centra u Subotici i angažiranjem bolničke apoteke lijekovi će se dijeliti na blizu 100 punktova i tako će biti dostupni svim građanima. Radi se o količini oko jedne tone. I do sada smo kontinuirano snadbjevali bolnicu, Gerontološki centar, Kolevku i nekoliko ogranaka apoteka u gradu.

Moram napomenuti da su namirnice i svi proizvodi koje smo dobili bili izuzetno kvalitetni, higijenski pakirani i sa dugim rokom trajanja.

Vrlo nerado ali i to spada u naš dvogodišnji izveštaj moram iznijeti da je naš rad iz početka bio

veoma otežan.

Vršeni su razni pritisci na nas. Optuživani smo da djelujemo prema vjeri i naciji i razne druge neistine. Prijeceno je i oduzimanjem robe. Dokaze još i sada nismo sanirali, tako su nam i sada svi prozori porazbijani, a vidljivi su tragovi razvaljenih vrata.

No bili smo uporni i dalje smo radili i dokazali da to ne stoji. Mi jesmo tu da pomognemo prvenstveno svome narodu, ali nam naš odgoj i vjera nalažu da pomognemo svakome tko je u nevolji. U vrijeme tih optužbi često puta sam u srdžbi pomislila da smo bar djelom takvi kakve nas prikazuju, a mi, složiti ćete se samnom, ne znamo biti takvi da na zlo uzvraćamo zlim, a ljudski je i oprostiti.

No, tijekom ove dvije godine i klima dnevnih događaja je sasvim drugačija. Zahvaljujući djelovanju Općinskog štaba za koordinaciju humanitarnih djelatnosti, redovito se susrećemo sa drugim humanitarnim organizacijama koje djeluju u našem gradu i sa društvenim institucijama koje se brinu za skrb građana i na naše veliko zadovoljstvo, a vjerujem i njihovo ta suradnja je veoma uspješna

Na našim prostorima smo se uspjeli dogovoriti, ali na žalost država nam baš nije naklonjena. Tako je u VII mjesecu 1994. godine donijet Zakon o porezima i akcizama kojim smo obvezani platiti porez na humanitarnu pomoć. Uložili smo žalbu, ali je Ustavni sud potvrdio ranije donijet Zakon.

Ove uredbe Zakona su poremetile rad naše organizacije jer nismo u mogućnosti primiti humanitarnu pomoć.

Godina 1994. je nešto stabilnija što se tiče ekonomske i socijalne sigurnosti naših građana. Potrebe za pružanjem pomoći su

nešto smanjene ali s obzirom da je teška ekonomska situacija trajno izmorila građane koji su imali nešto zaliha, mnogi nisu u stanju da prežive i naročito bolesni, obitelji sa više djece, a situacija u poljoprivredi je teško pogodila staračka zemljoradnička domaćinstva.

Dobrotvorna zajednica „Amor vincit“ ima svoje aktiviste u Žedniku, Tavankutu, Đurđinu, Maloj Bosni, Aleksandrovu, Biko-
vu, MZ „Peščara“, „Novom selu“, „Bajnatu“, „Gatu“, „Keru“, „Malom Bajmoku“ i u užem centru grada. Aktivisti su svojim djelovanjem vrlo dobro upoznali svoje susjede i točno znaju njihovu socijalnu kartu i tamo gdje je najneophodnije priskaču u pomoć. Iako je obim pristigle pomoći daleko manji, uvijek će se za one najugroženije naći načina da se pomogne. Velika želja nam je da zažive komisije u mjesnim zajednicama i da zajedno sa stručnim radnicima riješimo svaki pojedinačan slučaj ostvarivanjem postojećih prava, jer često građani i ne znaju da ih mogu ostvariti i tako riješiti svoj egzistencijalni problem.

Nadam se da sam ovim izvješćem obuhvatila sve što se značajno desilo tijekom protekle dvije godine i bit ću slobodna da na kraju kažem da je postojanje i rad DZ „Amor vincit“ značajan činilac u našem gradu, da smo odigrali vrlo veliku ulogu u ovim teškim vremenima, da smo i sada na svom zadatku.

Zahvalila bih se još jednom aktivistima na utrošenom vremenu i trudu, na njihovoj dobroj volji.

Zahvaljujem se Katoličkoj crkvi na velikoj podršci i pomoći u radu.

Zahvaljujem se članovima

DSHV na angažiranju.

Zahvaljujem se na podršci i pomoći Skupštine općine koja nam je izišla u susret dajući nam prostorije na korišćenje.

Zahvaljujem društvenim institucijama s kojima surađujemo i preko kojih plasiramo našu pomoć do građana.

Zahvaljujemo domaćinima KUD „Bunjevačko kolo“ iz Subotice.

Zahvaljujemo svim ljudima dobre volje koji su pomogli kod istovara i distribucije robe.

**BUDIMO ZAJEDNO,
ZAJEDNO SMO JAČI,
ZAJEDNO SVE MOŽEMO**

Dobr. zajednica
„Amor Vincit“
Subotica
Ana Kopunović

Nova predsjednica skupštine „Amor vincit“ je gđa. Milka Vujević. Članovi Upravnog odbora: Bela Stantić, dr. Ksenija Kašiković, Vita Grunčić, Ilka Tonković, Ivan Mamužić, Kalman Crnković, Ana Kopunović.

Nadzorni odbor: dr. Marko Sente, Ruža Crnković Kata Vukov

**USKORO!
ZAPOČINJEMO VEĆ
NAJAVLJIVANI TEČAJ
NOVINARSTVA
PRIJAVE SE PRIMAJU
DO 30.SVIBNJA 1995.
NA TELEFON 024/51-348**

ALEKSANDAR SKENDEROVIĆ, naš zemljak:

NIKAD NE KAŽEM „NE“ SVOJIM VOJVOĐANSKIM HRVATIMA

Gospodina Aleksandra Skenderovića uspjeli smo intervjuirati između njegovih brojnih obaveza kako na poslu, (stručnjak međunaodnog prava i prava manjina) tako i kao člana predsedništva Društva vojvođanskih i podunavskih Hrvata, gdje je angažiran uz ostalo i na pomaganju Hrvatima koji žive na ovim našim prostorima. Gospodin Skenderović ne odbija nijednu zamolbu, uvijek u pokretu, uvijek na usluzi i za divno čudo uvijek blag, susretljiv i pun razumijevanja.

Na početku našeg razgovora kaže:

- Smatram korisnim da se u Glasu ravnice porazgovori i o Hrvatima koji žive ovdje, jer taj korpus vojvođanskih Hrvata je vrlo značajan dio našeg naroda. Na početku moram reći da su Hrvati Bačke, Banata i Srijema, govoreći jezikom moderne matematike podijeljeni u tri podskupine. Prvu podskupinu čine Hrvati koji su ostali živjeti u Bačkoj, Banatu i Srijemu i koji žele tamo ostati i opstati. Drugu podskupinu predstavljaju Hrvati porijeklom iz Vojvodine koji su najrazličitijih razloga prije iselili iz tih krajeva i naselili se u Hrvatskoj. Neki su prerasli tu sredinu kao i na prijer Albe Vidaković, drugi su napustili tu sredinu jer su tamo postali politički nepodobni, dok su se neki uklopili u ovu sredinu tijekom studija i poslije ostali tu. A na kraju, treću podskupinu čine Hrvati iz Bačke, Banata i Srijema koji su od početka agresije na Hrvatsku pod pritiskom iselili sa svojih ognjišta i preselili se u Hrvatsku.

Hrvati porijeklom iz tih krajeva organizirani su u Hrvatskoj u dvije udruge. Ova prva podskupina Hrvata organizirana je u Društvo vojvođanskih i podunavskih Hrvata, dok se skupina koja je doselila nakon početka agresije na Hrvatsku organizirala u Zajednicu izbjeglih i prognanih Hrvata iz Vojvodine. I jedna i druga udruga su apsolutno nepolitičke organizacije. Prva skupina djeluje u dva pravca, prvo za same članove a drugi segment njihovog djelovanja je usmjeren na pomaganje Hrvatima koji su ostali u Vojvodini.

gr: Šta podrazumijeva ta pomoć?

- Najznačajniji segment pomaganja je pomaganje đacima i studentima i možemo s ponosom reći da značajan broj mladih ljudi dolazi ovamo na studije ili u školu, a mi im omogućavamo da se ovdje osjećaju kao kod kuće. To radimo s jednim jedinim motivom - da se oni odškoluju ovde, da udahnu nacionalnu svijest i da se sutra vrate. Činjenica je da u skupini koja je 45 pa do 90 došla u Hrvatsku postoji jedan neizmjerni intelektualni potencijal, pa tako u Hrvatskoj postoji 150 - 200 vrhunskih intelektualaca - počev od akademika, do sveučilišnih profesora, znanstvenih radnika svih struka, tako da taj intelektualni potencijal koji je ovdje osjetno nedostaje u zavičaju.

gr: Recite nam malo više o uspješnim ljudima iz Vojvodine koji djeluju i rade u Hrvatskoj?

- Mi često s ponosom ističemo da među Hrvatima porijeklom iz Bačke, Banata i Srijema ima inte-

lektualaca koji u Hrvatskoj obnašaju najviše državničke funkcije. Tako imamo dva saborska zastupnika, dva veleposlanika, više djelatnika u Hrvatskoj diplomaciji, jednog zamjenika ministra, i slično.. Država Hrvatska kao naša matična država veoma je otvorena prema nama i pomaže da Hrvati koji su ostali živjeti na svojim vjekovnim ognjištima izvan Hrvatske mogu tamo imati život dostojan čovjeka, ostati i opstati.

gr: Kako kao Hrvat iz Vojvodine gledate na službena stajališta tamošnjih zvaničnih vlasti, gledem reguliranja nacionalnih prava svog naroda?

- Izjave pojedinih Ministarstava, a poglavito gospođe Margit Savović idu u tom pravcu da je Jugoslavija građanska država i da tamo svi njeni građani imaju jednaka prava. Međutim, treba naglasiti jednu drugu činjenicu, a ta činjenica jest da osim građanskim prava pripadnicima nacionalnih manjina kao pripadnicima manjih cjelina koji su različiti od prevladajućeg većinskog dijela po međunarodnim pravnim dokumentima, počevši od dokumentima UN, Vijeća Evrope, Srednjoevropske inicijative pripadaju i posebna prava, jer ti dokumenti traže od države u kojoj nacionalne manjine žive da im osim prava koja pripadaju svim građanima, država mora zagarantirati i ostvarivanje posebnih prava, a to se često zaboravlja u isticanjima stavova SRJ.

gr: Postoje dvojaka mišljenja koja preovlađuju u Srbiji - prvo

da su Srbi u Hrvatskoj uskraćeni za neka prava, a drugo da Hrvati kao narod tamo više ne postoje, obzirom da Srbija i Hrvatska nemaju međusobno uspostavljene odnose.

- Moram Vas tu demantirati - Srbi u Hrvatskoj imaju apsolutno zagarantirana prava kako Ustavom, Ustavnim Zakonom, tako i pojedinim drugim Zakonima. Međutim, iz moje perspektive čini se da SRJ manjinama ne daje apsolutna nikakva prava, što je vidljivo iz njihovih službenih stajališta: jer oni sve vrijeme govore o građanskim pravima, a osim tih temeljnih građanskih prava postoje specifična prava koja pripadaju manjinama i ja sam siguran da oni Hrvatima nikakva posebna ni specifična prava ne daju. I to mogu i ilustrirati: ostale nacionalne manjine u SRJ imaju nekakva stečena prava, pa ako pogledate Mađare, Rumunje, itd, oni imaju pravo na vlastito obrazovanje, na vlastiti tisak, kulturne institucije i barem djelomično ostvaruju svoja prava na radiju i TV-u. Dakle, oni ta stečena prava u stvarnosti i realiziraju. A naša nesretna tečevina je srpsko-hrvatski ili hrvatsko-srpski jezik i Hrvati u SRJ se stavljaju u zajedničku skupinu a to je srpsko-hrvatski jezik. U stvarnosti to je srpski jezik, pa pod krinkom srpsko-hrvatskog jezika, govori se da oni imaju sva prava a kad tu krinku skinemo, onda vidimo da pripadnici hrvatske jezičke manjine nemaju nikakva prava.

gr: Kod Hrvata koji žive na teritoriji Srbije i Crne Gore sve se više javlja želja za zajedničkim djelovanjem, ne samo političkim već i na kulturnom i na duhovnom planu. Međutim, došlo je do razmimoilaženja oko forme

udruživanja i organiziranja. Što mislite iz perspektive „čovjeka sa strane“ koji bi način udruživanja bio najsvrsishodniji?

- Forma orgnaiziranja nije bitna ali mislim da svi pripadnici jedne skupine moraju imati kordinirano djelovanje. Da li će to biti HNV ili nekakva samouprava, to je pitanje forme. Hrvati koji su u

SRJ moraju se između sebe dogovoriti na kojem će osnovu kordinirati svoju djelovatnost. Forma nije bitna, no u svakom slučaju oni moraju kordinirano djelovati kad se radi o Hrvatima kao nacionalnoj zajednici. A što se tiče „rascjepa“ o tome da li će to biti politički ili nacionalni pristup, ja razlikujem koji je koji, a što se tiče nacionalne pripadnosti tu mislim da ne bi smjelo doći do podvajanja, jer je to temeljno - pripadanje hrvatskom narodu i ostvarivanje prava hrvatskog naroda po međunarodnim standardima - to ime mora biti prvo! Oni što se podvajaju mislim da nisu baš dobro namjerni. Temeljno pravilo demokracije jest da svatko ima svoja

viđenja, a da li je to za njih štetno ili nije, drugo je pitanje. Osobno smatram da bi u ovom trenutku monolitnost bila uputnija. Međutim, pitanje je svakog pojedinca kako će reagirati i da li će se sam izdići iznad svog interesa i zastupati interes naroda kojem pripada, u ovom slučaju Hrvata u SRJ.

gr: Mnogi se ljudi, posebice svjećenici koji obnašaju svoju dužnost u Vojvodini pitaju kada će biti regulirano njihovo državljanstvo?

-Svi služeni čimbenici u SRJ polaze od jedne teze - da je SRJ jedini i univerzalni sukcesor SFRJ, pa prema tome, - zadržali su i njezine zakone, među kojima i Zakon o državljanstvu. No, budući da međunarodni čimbenici smatraju da sve države nastale na teritoriju bivše SFRJ moraju steći međunarodno priznanje i SRJ sve dok ne stekne međunarodno priznanje ne može regulirati ni pitanje državljanstva. Ona interno može regulirati kako hoće, no pred međunarodnom zajednicom to je međunarodno pravno nepostojeći subjekt.

gr: Recite nam nešto za kraj ovog razgovora?

- Ja sam vrlo osjećajan, pa kad dođem na kraj ovakvog razgovora redovito me zastane riječ u grlu, zato što suosjećam s ljudima koji su ostali tamo. Smatram da je to naša baština koju moramo voljeti, iznad svega cijeniti i moramo promicati je pred trećima da vide da mi tamo opstojimo, imamo bogatu kulturu, a završio bih sa onim: Pokušajmo na sve moguće načine i činimo sve u smjeru da tamo ostanemo i opstanemo.

dr. KASIM TRNKA, veleposlanik Republike BiH u Hrvatskoj

NI BOŠNJAČKA, NI HRVATSKA MANJINA U SRBIJI I CRNOJ GORI NE TEŽE RAZBIJANJU ZEMLJE U KOJOJ ŽIVE!

Dr. Kasima Trnku, veleposlanika Republike BiH u Hrvatskoj i stručnjaka za pitanja Ustava, intervjuirali smo neposredno prije zbivanja u Zapadnoj Slavoniji. Budući da je nekako u to vrijeme isticao period primirja u BiH, normalno je što se jednom od prvih pitanja nametnulo o tome kako on procjenjuje trenutnu voljnu sposobnost Srbije i Crne Gore.

- Ja nemam baš osobitnih informacija o voljnom potencijalu Srbije niti sam baš neki stručnjak da bih to mogao procjenjivati, ali zasigurno taj potencijal još nije zamenarljiv jer je bivša JNA bila jedna od vodećih vojnih sila u Evropi. Potom Srbija nikad nije ratovala i ono što je imala od namjenske proizvodnje ostalo je netaknuto. Istina, potrošili su velike količine u Bosni i Hrvatskoj, ali ja mislim da ono što je ostalo svakako nije malo obzirom da imamo ozbiljnih indicija da neke zemlje bivše istočne Evrope i dalje liferuju veliku količinu naoružanja Srbiji i Crnoj Gori, tako da taj potencijal sigurno nije mali. Tim više što pored ovog klasičnog naoružanja koje dolazi naročito iz bivše istočne Njemačke, Rusije itd, ta voljska ima dosta isofisticiranog naoružanja modernijeg i savremenijeg i mislim da je zbog toga izuzetno značajno pitanje embarga na naoružavanje zemljama koje se brane, jer suština je - sad se opet vraćam na ovaj diplomatski teren - svaki razgovor za diplomatskim stolom su zapravo preslikavanje voljne situacije, a kada bi se ukinio ovaj embargo koji je žrtvi sprečio mogućnost da se brani, a agresoru dao mogućnost da iskoristi sve svoje voljne prednosti, dakle ako bi došlo do ukidanja embarga, to

bi prije svega značilo izjednačavanje pozicija na psihološkom planu, tako da suprotno mnogima koji misle da bi ukidanje embarga značilo odmah ratna dejstva. Moje mišljenje je da to ne bi bilo tako, već bi tek onda svi shvatili da su vojno barem približeni, ako ne i izjednačeni. U tom slučaju bi naša prednost bila u tome što naši ljudi imaju visok stepen motivacije, što se brane i bore za slobodu, što se bore za demokratske principe, za civilizacijske vrijednosti, a što sigurno nećemo reći za suprotnu stranu, tim prije što je prema našim saznanjima moral tih ljudi uveliko pao, naročito u Bosni, jer su motivi pljačke uglavnom otpali: ono što se moglo odneti iz Bosne odnešeno je već, tako da razne formacije privatne i poluprivatne glume motiv za borbu jer mogu lako izgubiti život, a ništa opljačkati, jer više ničeg nema.

GR: Da li je po vašem mišljenju sukob Milošević - Karadžić stvaran, ili samo vešto odglumljen?

- Mislim da se Karadžić i Milošević na osnovnoj koncepciji ne razlikuju. Svi oni u stvari misle na veliku Srbiju, jer su oni i Jugoslaviju tako doživljavali, samo kao način da mogu vršiti dominaciju nad drugim narodima, pa tako da oni ni sada nisu odustali od ideje velike Srbije, samo je pitanje taktike da li je sada vrijeme da se vojno završi taj posao kao što misli Karadžić, ili je mogućnost da se sada učini predah i to diplomatski, da se daju neki usutpci, a da se onda napravi druga neka mogućnost za stvaranje velike Srbije. Međutim, sukob je stvaran tako što se sad unutar srpskog korpusa takmiče koncepcije

Miloševića i Karadžića. Milošević očigledno ide prema činjenici da jedan značaj broj Srba koji su radikalizirani i nacionalno euforični svakako glasaju za Karadžića koji stoga pokušava stvoriti neku čvršću tvorevinu sa onom paratvorevinom na teritoriju Hrvatske, pa bi tako bio mnogo jači u odmjeravanju snaga sa Miloševićem i eventualno se nametnuo kao lider za cio srpski narod jašući na koncepciji da su Srbi preko Drine ugroženi, da im prijeti genocid i da je obveza svih Srba da im pomognu. Na tom on gradi svoj imidž i vjerovatno u nekom sutrašnjem glasanju i svoj prestižu odnosu na Miloševića. Milošević ipak ja mislim čvrsto drži pozicije u Srbiji i nije spreman da deli vlast sa bilo kim i zbog toga je njegova procena u taktici u trenutku bila da bi se moglo razgovarati o prihvaćanju plana Kontakne skupine. Doduše, on prije svega misli na ukidanje sankcija i zbog toga toliko razočarenje zadnjom rezolucijom Vjeća sigurnosti, jer ta suspenzija skidanja sankcija je samo prolongirana, ali nije definitivno skinuta i čini mi se da predstoje i dalja previranja na Srpskoj političkoj sceni.

GR: Da li ste upoznati sa Platformom SKPJ? Oni su naime, iznjeli Platformu po kojoj bi Bosnu najprije trebalo očistiti od nacionalnih rukovodstava, spriječiti etničko čišćenje, obezbjediti povratak stanovništva, a potom Bosnu urediti nešto kao Federaciju triju zajednica?

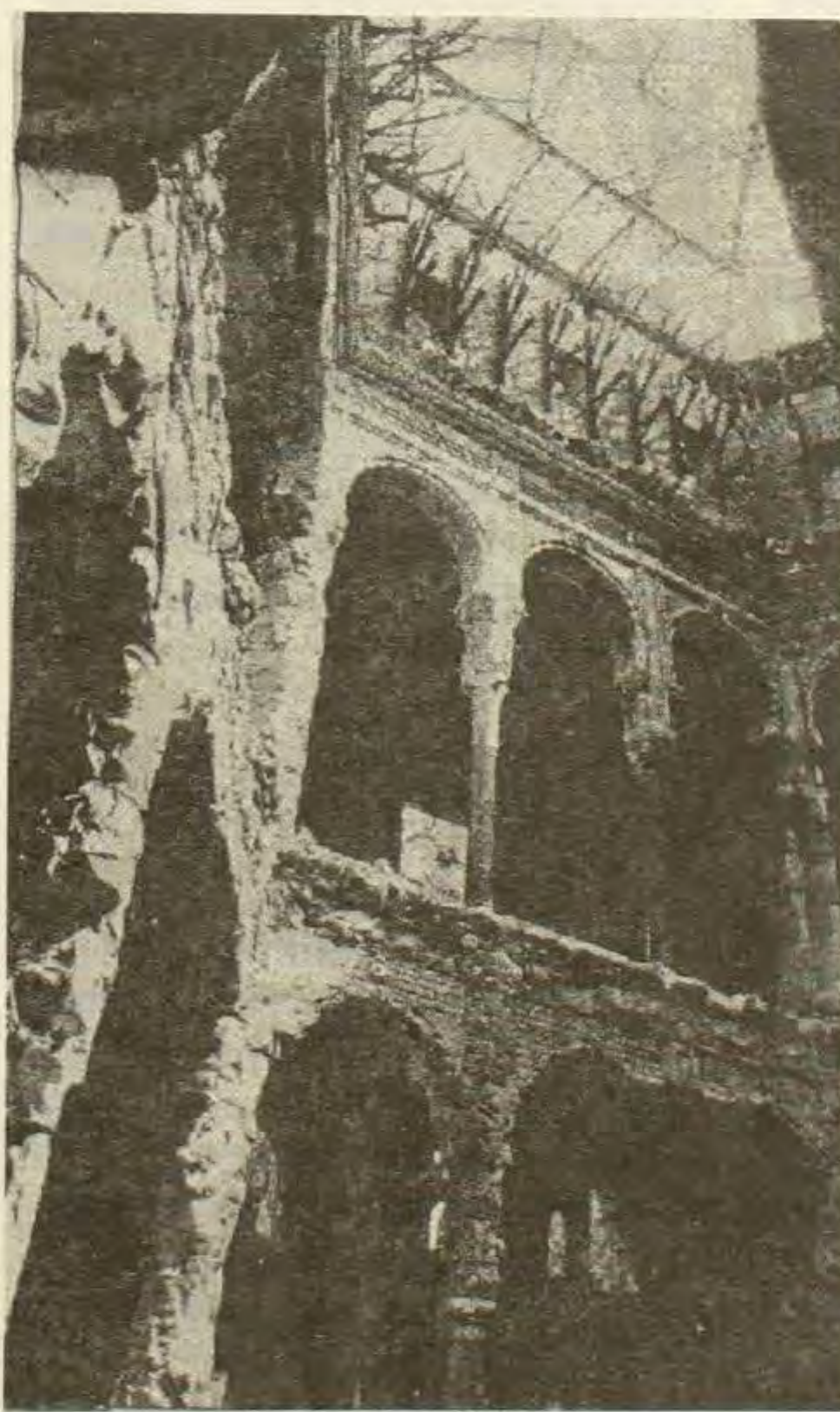
- Taj model i projekat o kome govorite nisam imao prilike vidjeti a i mogu reći da sam od početka uključen u pregovarački proces u okviru Konferencije o bivšoj Jugoslaviji. Moram reći

da princip nepromjenjivosti i nepovredivosti granica ostaje i dalje, a unutar ponuđene su dvije varijante - prvo Federacija BiH koja sad pokriva teritoriju sa većinskim bošnjačkim i većinskim hrvatskim stanovništvom, ponuđena je i zaostatak BiH, pa ako bi srpska strana prihvatila Federaciju, čitava BiH bi bila pretvorena u Federaciju u kojoj bi se stvorili kantoni i tamo gdje je većinsko srpsko stanovništvo. Međutim, sve najave govore da od toga nema ništa i da Srpska strana sa svojim rukovodstvom ni ne pmošlja da prihvati model Federacije. U ovom trenutku nešto je realnija opcija unije BiH koja bi se sastojala od hrvatsko bošnjačke federacije i drugog dijela teritorije na kom je većinsko srpsko stanovništvo. Naravno, kao ustavnog stručnjaka, mene najprije interesuje šta bi bila ta unija, ali na začpst, u toku dosadašnjeg pregovaračkog procesa tetežište je bilo na mapama razgraničenja i došlo se do one formule 51-49%, no Ustavni aranžmani nisu dovoljno izdiskutirani u okviru Mirovne konferencije o bivšoj Jugoslaviji je samo dat nekakav nacrt tih Ustavnih aranžmana koji su radili stručnjaci te Konferencije, ali se politički niko nije izjašnjavao o sadržaju Unije i ja mogu slobodno reći da je stajalište vlade BiH da je Unija prihvatljiv model ali Unija sa određenom supstancom - Unija koja ima određene kompetencije. Ona nesumljivo mora imati kompetencije u međunarodnim odnosima jer je BiH kao današnja Republika bilo kao buduća Unija ostaje međunarodno pravni subjekt, a Unija bi morala zadržavati sve elemente međunarodnih odnosa. Drugo, sigurno da bi Unija morala imati nadležnost da obezbjedi slobodno kretanje ljudi i kapitala, garantuje ljudska i građanska prava, te da se obezbjedi jedinstveno državljanstvo na području cijele zemlje. vjerovatno bi u svemu ostalo bilo prepušteno Federaciji i Srpskom entitetu da oni neke stvari iz svojih nadležnosti rješavaju, s tim što smatram da bi

život pokazao da ima mnogo vječih interesa.

GR: Sve se više govori o mogućoj rekonstrukciji bivše Jugoslavije ili o stvaranju nekakve drugačije Federacije na prostorima bivše SFRJ?

- Vi ste u vašem pitanju pomenuli stvari iz kojih vidim da Srbijanska strana ponovno počinje govoriti o nekakvoj rekonstrukciji Jugoslavije a u zadnje vrijeme se govori i o nekakvoj mogućoj Balkanskoj Federaciji. Ja mislim da je čitava ta diskusija na krivom koloseku i da nije

Sarajevska vijećnica

rješenje u stvaranju bilo kakve ni balkanske Federacije ni Konfederacije ni obnove nekakve treće ili ne znam koje Jugoslavije. Suština razgovora trebala bi biti poštovanje granica novonastalih država i tendencija da se sve one priključe evropskim integracionim procesima. To znači u pristupu evropskoj uniji prije svega u svojstvu pridruženog člana, a kasnije i stalnog. To je također važno i prisustvo u Vijeću Evrope, u vojnim stukturi-

ma NATO pakta ili snagama Partnerstvo za mir i onda prisustvo u svim drugim međunarodnim asocijacijama. Ako bi sve ove države pristupale tim procesima onda bi se i među njima olabavili međusobni odnosi i to bi imalo drugu kolotaciju i dimenziju nego da se sad nasilno pokušava nasturiti nekakav model Federacije koji nema nikakve šanse s obzirom na sve ovo što se dogodilo.

GR: Osjećam potrebu da Vas upitam šta ste htjeli postići onim razgovorima na relaciji Muhamed Filipović - Slobodan Milošević?

- Suština je u ovome: Naš je interes bio da se razgovara sa Miloševićem iz jednog prostog razloga što je Milošević izjavio da privhata plan Kontakt grupe, da zatvara granicu prema bosanskim Srbima i istovremeno izjavio da prekida sve političke i druge odnose, pa i pomoć bosanskim Srbima. Mi smo htjeli iskoristi to buduć da i mi prihvatamo plan Kontakt grupe - dobro, rekli smo, ajmo sad zajednički raditi na planu Kontakt grupe i zatražiti od Miloševića - ako već prihvatita ponudu Kontakt grupe, neka prizna BiH. Time bi definitivno pali svi snovi za ostvarenje velike Srbije pa bi Karadžić ostao u definitivnoj izolaciji. Njemu bi onda ostala opcija ili rat koji bi sada teže vodio, ili da Karadžić sam privhata plan Kontakt grupe. Tada bi se pregovori nastavili na bazi prihvatanja Plana. Ali, očigledno da Milošević to sve skupa nije iskreno radio, jer ne pokazuje

nikakvu spremnost da prizna BiH. On sve to odugovlači i zamotava, on hoće da napravi svoj pazar - da skine sankcije jer može formalno da kaže - evo vidite, mi kontaktiramo s Vladom BiH, skidajte nam sankcije. A na žalost, još jedino sredstvo svijeta koje može imati nekog uticaja su sankcije. Moram reći da nasuprot komentarijama koji se pojavljuju u Hrvatskom tjesku da su ti pregovori na štetu Hrvata i Hrvatske. Moram reći da to

INTERVIEW

nije ni na čiju štetu, već samo u interesu mira na ovom području i da sve što radimo - radimo po dogovoru i međusobno se informišemo o svakom kontaktu.

GR: Srbijanskoj javnosti poznat je još jedan Bosanac: Fikret Abdić. Kako je netko kao on uspio stići do visokog funkcionera SDA?

- Suština je u sljedećem: Fikret je pokušavao kao što je i prije rata radio da se obogati na fiktivan način. To je čovjek koji je vrlo dobro isplanirao svoje ambicije. To je čovjek kojem je draga vlast. Ukalkuisao je u neke račune prije svega u Srpske račune da pokušaju da razbiju Korpus BiH. I mogu reći da se sam Fikret zakleo u te svoje postavke. Ja sam krajem avgusta prošle godine bio u Velikoj Kladaši u ime vlade BiH, neposredno prije no što je Armija BiH ušla u to mjesto. Da bi izjegli veliko pomjeranje stanovništva i civilne žrtve, ja sam otišao sa posebnom ponudom Fikretu Abdiću - da odustane od vojnih akcija i da zaustavimo stanovništvo da se ne pomjera sa svojim ognjištva. On je tada izjavljivao da priznaje Republiku BiH i da priznaje Federaciju BiH a ja sam mu rekao - dobro, sad to trebaš javno deklarirati. Ali kad je čuo da u tom slučaju njegove autonomije nema, jer Ustav Republike BiH i Ustav Federacije ne predviđaju takvu autonomiju, on je nakon svega rekao da "narod tako hoće", suština je u tome da je on stvario i komercionalne odnose sa Srbima, a prije svega, da Srbi političku manipulirali sa njim, da na taj način pokuša oslabiti i uspeo je u tome, pa mi sada trošimo svoju energiju u obračunu sa Fikretom i nažalost muslimani Bošnjaci se bore zahvaljujući idiotskoj ideologiji koju on provodi. Imao sam prilike jednom drugom zgodom da razgovaram sa jednom drugom delegacijom njegovih ljudi i oni ka-u - mi nećemo da se borimo, mi imamo sporazum sa Srbima da ćemo sa njima trgovati i mi nećemo da se borimo. Pitam kojoj državi pripadate kaže BiH, pitam - može li jedna Opština da se ne bori ako čitava Država mora da se bori?. To se u svim zemljama svijeta zove veleizdaje. Dakle, i ovdje se radi o jednom vele-

izdaji koja je dobro iskorištena u velikoj Srpskoj manipulaciji. Najbolji vam je dokaz ona informacija da je Milošević nedavno primio na razgovor Avdića, Mladića i Mikelića. Iz toga se vidi ko s kim paktira i mislim da je on izgubio svaki kredibilitet kod građana BiH i istorija će mu sigurno dodjeliti mjesto kvislinga.

GR: U Srbiji žive, rade i djeluju mnogi Bošnjaci koje sudbina Bosne očito ne tangira mnogo: Evo na primjer i Brena i Emir Kusturica se u Srbiji osjećaju vrlo prijatno?

- Kod njih se jednostavno radi o komercionalnom interesu. Oni su procijenili da im je to još uvek veliko tržište za zaradu. Od Brene se ništa drugo nije ni moglo očekivati jer njen intelektualni domen je toliki da nizačim drugim nije ni mogla da se povede. Njoj ništa ne predstavljaju vrednosti, Demokratske, civilizacijske, ljudske, ... A što se tiče Kuste, svaki narod ima svoje izdajnike.

GR: Da se vratimo mi Bosni: Jeste li prije rata primjećivali da vaši susjedi Srbi nisu baš „najzadovoljniji“ zajedničkim životom sa vama i Hrvatima?

- PO njihovom ponašanju se sve vidjelo, predm da su to pokušavali elegantno to prikriti. Međutim, već na Skupštini BiH kod izbora 90 - 92 godine sve je postalo očigledno. Karadžić je sam o tome imam dokumentat i to je jedan od krunskih dokaza pred sudom za ratne zločine - on je sam prijetio da će jedan narod nestati. Dakle, on je to već tad jasno stavio do znanja. S druge strane, ja sam još prije rata učestvovao u raspravi o Kurtijerovom planu i u konaku u Sarajevu razgovarali smo na pauzi opušteni uz piće, kad je Karadžić rekao - mi nemamo ništa zajednično, mi se moramo potpuno razdvojiti. Kad sam ja pitao znači li to da u slučaju mješovite sredine on odobrava protjerivanja, ubijanja, i genocid. Po svaku cijenu, al se moramo razdvojiti! To je bila potpuno smišljena koncepcija i oni nisu nimalo prezali od toga. Inače, čitavo nesrpsko stanovništvo BiH je dobronamjerno nastupalo prema svojim kolegama i susjedima... Kako možete objasniti - sad vidim da moje kolege

sa fakulteta sede u Ustavnom sudu na Palama. A jedan od njih je dvije godine proveo u opsjednutom Sarajevu i da nikad nije htio reći ko granatira grad. Govorio bi - neki nas granatiraju, a nakon dvije godine kad je prošao to što je prošao kao i svi mi u Sarajevu, da je i sam mogao poginuti od Srpske granate, prešao je na Pale da bi pričao kako je bio proganjan i maltretiran. A imao je sve uslove za rad čak i bolje od nas ostalih. Sva značajnija mesta u državi su pokrivali, (diplomacija, policija) pa opet nisu bili zadovoljni.

GR: Kad pomenute ratne zločine - kako vidite rad Suda u Hagu? i Jesu li ratni zločini učinjeni na ovim prostorima rezultat stihije ili kako se to sve više tvrdi, brižljivo isplanirani?

- Ratni zločini očigledno nisu plod nikakvog incidenta niti slučajnosti. Ima dokaza da su zločini ne samo planirani nego i trenirani, pa je recimo u logorima Keraterm oko Ljubije, u Prijedoru mnogo ljudi pobijeno od strane četničkih snaga koje su trenirale masovna ubistva. Sto se silovanja tiče frapantan je podatak da je recimo u Arapsko:-Izraelskom ratu koji je uključio preko pedeset miliona stanovnika u zbivanja, nije bilo silovanja, a da na našem području gde je u ratna dejstva prema našim procedurama uključeno oko pet miliona stanovnika, imamo oko 30.000 silovanih žena u jednom sistematskom postupku silovanja, dobro smišljenog i isplaniranog. A da je to tako, treba se sjetiti govora na Gazimestanu, nosanja moštiju i to je bila psihološka priprema svjega ovoga, a da ne kažem da su operativne, vojne i druge pripreme bile urađene već i ranije. Sto se samog Suda tiče, mislim da je značajno da se međunarodna zajednica odlučila da formira jedan takav Sud. Psihološki je značajno i to što su Srbija i Crna Gora odbile da priznaju taj sud, jer očigledno su se legitimisale na čijoj su strani. Dobro je što su neka suđena i počela, međutim nije dobro što se sudi nekim izvršiocima a da su po strani ostali ideolozi. Sud ne može suditi bez ekstradicije, dakle u odsutnosti, ne postoji nikakav mehanizam koji će prisili neke zeml-

INTERVIEW

je da isporuče nekog ratnog zločinca a to je i činjenica da je Basijunijeva komisija koja je pripremila obimnu dokumentaciju o ratnim zločincima navodno iz finansijskih razloga prestala da radi.

GR: Kažu da je velika greška bila ta što su i Bosanci i Hrvati očekivali pomoć od Međunarodne zajednice. Pomoć nije stigla, a ovo što je stiglo izgleda onako kako izgleda...

- Imam utisak da svijet na primjeru BiH, a djelimično i na primjeru Hrvatske, eksperimentiše.

Pokušava da nađe neke nove modele međunarodnog poretka jer se nakon raspada blokovskog sistema nije našlo nikakvo rješenje za novi model organiziranja svjetske zajednice. I zato se recimo testiraju odnosi između Amerike i Rusije, između Amerike i Evrope, unutar Evropske unije između Londona i Pariza sa jedne i Bona sa druge strane, testira se utjecaj islamskih zemalja na ovo područje i povlače se potezi kao u pravom eksperimentu. Prvo ćemo probaviti sa Umproforom, pa ćemo mu malo izmjeniti mandat. Pa ćemo uključiti NATO pakt pa ne ide ni s njim, pa je bilo govora o uključivanju snaga Zapadno-evropske unije pa nije išlo, tako da se stalno smišljaju novi modeli i čitava briga Međunarodne zajednice jest da se rat ne proširi izvan ovog prostora i samo to su i postigli. I sve što se događa, događa se na jednom strogo kontroliranom području, i ako ne uspije jedna mjera, uspjeće druga i nikog uopšte nije briga što ljudi pate, što je maltene polovina stanovništva raseljeno, što je toliko poginulih, invalidnih i silovanih. Njihova je briga samo da rat ne eskalira u regionalnim ili svjetski rat.

GR: Kako vidite položaj Vašeg naroda u Sandžaku, ili drugih manjina u Srbiji i Crnoj Gori?

- Jedna od pozicija Vlade BiH jeste da insistiramo na principu reciprociteta - da se efektivno a ne na papiru uključuju i međunarodnu kontrolu i ne samo ljudska prava na individualnom nivou, već da se da pravo i nacionalnim grupama da izražavaju kolektivni nacionalni interes. U tom smislu navest ću vam primjer borbe Bošnjaka u Sandžaku - oni su izašli

sa programom u kom traže specijalni status za Sandžak, za one opštine u kojima je bošnjački narod u većini. A Država BiH u svoj Ustav unela obavezno da će se birnuti za svoj narod u drugim zemljama. Želio bih da naglasim da taj specijalni status podrazumeva nepromjenjivost granica. Dakle, oni ne traže da se pripoje Bosni, već samo traže da im se da poseban status. To isto treba primeniti i za ostale nacionalne grupe, pri čemu bi posebno pitanje zasluživale sistematske mere Srbije i Crne Gore, ne samo sad nego i od ranije koje su rezultirale promjenom etničkih struktura pojedinih djelova. Mislim da je Vojvodina prije svih žrtva tako dugoročno smišljene politike. Politike namjernog mjenjanja etničke strukture stanovništva. To rade i u Sandžaku i na Kosovu, itd. pokušavajući izvršiti disperziju nesrpskog stanovništva kako bi on otišao iz tih krajeva, i to je na žalost, tragedija tih nacionalističkih država i pokušaja da se one stvore u najgrubljem smislu tih reči.

GR: Šta je sudbina sandžackog Muslimanskog nacionalnog vijeća?

-Tu postoji čitav korpus međunarodnih dokumenata: Srbija prije svjega odbija međunarodnu inspekciju i kontrolu kršenja ljudskih prava. Ona ne da monitoring što znači da ima oraha u džepu pa se boji međunarodne inspekcije.

GR: Budući da ste stručnjak za pravnu oblast i sudionik mnogih međunarodnih skupova o bivšoj Jugoslaviji, recite nam hoće li Srbija i Crna Gora nastaviti sukcesiju SFRJ i zbog čega toliko inzistiraju na sukcesiji?

- To je vrlo važno pitanje i mislim da se u javnosti ne pridaje dovoljno značaja tom problemu, a on objektivno zaslužuje veliku pažnju. Ja ću vam sad pokušati objasniti na jednom primjeru:

Evropska Unija i Badinterova komisija dale su mišljenje da se u SFRJ desila disolucija - znači raspad i da su stvoreni novi, ravnopravni državni entiteti, koji imaju jednako pravo na nasljedstvo svoje bivše državne zajednice (SFRJ) S druge strane Srbija i Crna Gora stalno insistiraju na tome da se desila secesija SRJ i da su one njezine nasljednice, u ostalom,

mislim da se samo zato zovu Jugoslavija, inače bi se glatno zvale ili Srbija ili Pravoslavna federacija. Ime Jugoslavija su uzeli samo zato da bi pokazale kako imaju kontinuitet s bivšom SFRJ. Dvije se stvari sada dječavaju: Prvo ja sam u početku bio u pregovorima o sukcesiji Jugoslavije ali je suština u ovome u tim razgovorima Srbija i Crna Gora maksimalno odugovlače rješavanje tog pitanja jer one poseduju imovinu bivše SFRJ. Tu prije svega mislim na bivšu armijsku imovinu, na konta u međunarodnim finansijskim institucijama, na osjedovanje zgrada diplomatskih predstavništava u inostranstvu, na jugoslovensku arhivu koja je bila u Beogradu i koju oni i dalje kontroliraju, i još stotinu drugih stvari. Dakle, faktičkim posedovanjem oni koriste tu imovinu i naravno da neće da je podjele, Druga stvar, oni inzistiranjem da je ovo bila secesija -ele reći - pošto je bila secesija, uloga JNA je bila legitimna da savlada tu secesiju. Time bi izbili argument da se radi o agresiji, i još važnom - u definitivnoj odgovornosti za ratnu štetu, u slučaju da bi se prihvatilo njihovo stanovište ne samo da mi od njih ne bismo mogli tražiti ratnu štetu, nego bi oni tražili ratnu štetu od nas jer smo mi navodno izvršili secesiju, a ratna šteta zna se kolika je. U

posljedne vrame imamo dosta slučajeva da se kroz administraciju UN podmeću kao kukavičja jaja neki dokumenti iz kojih bi kao trebalo da se p o nekim međunarodnim ugovorima izvede zaključak da su Srbija i Crna Gora sukcesori SFRJ jer se Jugoslavija pominje kao sukcesor nekakvih ugovora iz 52. - 53. godine i da nismo dovoljno oprezni i ne reagujemo na svaku takvu pojavu, mogli bi se sutra pozvati na presedan. Naravno, oni svojim lobiranjem, vjerojatno i potplaćivanjem i na druge načine u administraciji u UN pokušavaju da nam poture kukavičje jaje, kako bi se pred svijetom pokazalo kako su one sukcesori SFRJ i želim reći da se ovom mora posvetiti pažnja, na samo stručnjaka već i najšire javnosti - koje bi ogromne posledice bile u slučaju naše neopreznosti.

U povodu vijesti da će Rasim Ljajić pregovarati s Vladom Srbije oglasilo se MNVS:

O STATUSU SANDŽAKA MOŽE PREGOVARATI ISKLJUČIVO MUSLIMANSKO NACIONALNO VIJEĆE SANDŽAKA!

U povodu dezinformacije što su je objavili neki srbijanski mediji, a preuzeli mnogi drugi, Stranka demokratske akcije sandžaka (SDA) oglasila se priopćenjem za javnost kojim odlučno demantira glasine po kojima „U Vladi Srbije uskoro treba da počnu prvi pregovori“. U priopćenju se dalje kaže: „Objavljena imena pregovarača i posrednika za pregovore nemaju apsolut-

no nikakve veze sa Strankom demokratske akcije“ i dodaje da „sa vlastima SRJ (Srbije i crne Gore), Muslimansko nacionalno vijeće sandžaka, kao jedini legitimni predstavnik, može pregovarati o statusu Sandžaka i to uz posredovanje Međunarodne konferencije o bivšoj jugoslaviji.“

Prema tome, vijest da će gosp. rasim Ljajić pregovarati s Vladom Srbije treba shvatiti isključivo kao njegovu privatnu inicijativu.

U intervjuu sarajevskom tjedniku „Ljiljan“, predsjednik SDA Sandžaka dr. Sulejman Ugljanin je, govoreći o kontinuitetu autonomije Sandžaka, između ostalog, rekao je i sljedeće:

-Dvadeset devetog ožujka 1945. godine sandžak je ugašen i podijeljen između Srbije i crne Gore, rasformirana je Skupština sandžaka i Vlada, a kasnije Ustavom od 1974. godine dali su autonomiju Kosovu i Vojvodini, ali ne i sandžaku. Milošević je dao sebi pravo da te autonomije ukine i zbog toga se mi ne možemo složiti da nam Srbija i Crna gora

budu garanti autonomije. Mi nećemo autonomiju koju će nam netko dati, a poslije uzeti ili nas time ucjenjivati. Mi smo europski narod i tražimo da se na nas primjenjuju europski standardi, a ne neki neokolonijalni i slični, sa drugih kontinenata.“

Odgovarajući na pitanje o političkim procesima, Ugljanin je posebno naglasio da bi Milošević jednim potezom želio ugasiti političku borbu u sandžaku, dodavši da je

Milošević: „sve ljude koji mogu pregovarati stavio ili iza brave, ili izvan zakona“.

A na konferenciji za tisak, održanoj 19. travnja 1995. godine u međunarodnom PRESS centru u Beogradu, Organizacijski odbor za javno potpisivanje peticija objavio je zvanične rezultate potpisivanja: za oslobađanje političkih zatvorenika osuđenih u Novom Pazaru i Bijelom Polju (45 ljudi je osuđeno na ukupno 168 godina zatvora) peticiju je u sandžaku potpisalo 73.438, a u inozemstvu 46.153 ljudi, a za slobodan povratak u Sandžak dr. Sulejmana Ugljanina potpisalo je 73.698 ljudi u sandžaku i 46.135 u inozemstvu.

Predstavnici Organizacionog odbora istakli su da „bezbjednim dolaskom predsjednika dr. Sulejmana Ugljanina u sandžak i oslobađanjem nevino osuđenih političkih zatvorenika stvorili bi se uslovi za istinsku demokratizaciju i popuštanje tenzija u Sandžaku, kao i početak dijaloga s vlastima, koji bi vodio bržem rješavanju statusa Sandžaka.“

OSKVRNUTO KATOLIČKO GROBLJE U SURČINU ...

Neposredno pred zaključenje lista, saznali smo da je na groblju u Surčinu tijekom noći na groblju oskvrnuto 15 katoličkih grobova. Detalji nam nisu poznati, ali nam je čin mržnje i bezumlja dobro poznat.

U kakvom li će „miru“ počivati oni što ruše tuđa groblja i svetinje... OPROSTI IM, BOŽE, NE ZNAJU ŠTO RADE

Susret mladih katolika Hrvata

U Baču je 2. svibnja održan susret mladih katolika Hrvata. Ovom već tradicionalnom susretu mladih bilo je prisutno 170 mladića i djevojaka iz Bačke i Srijema. Predvodjeni svojim svećenicima mladi su na svom susretu razmišljali na temu: „Biblijski temelji mira“.

Nakon uvodnog pozdrava predava n je je održao gost-svećenik iz Njemačke gosp. Herbert Frolich uz prevođenje na hrvatski jezik profesorice Matarić iz Sombora.

Po završetku predavanja mladi su međusobno u 10 grupa razmišljali o gore predloženoj temi. U 13. sati su se okupili u franjevačkoj crkvi gdje im je o povijesti starodrevnog Bača govorio gvardijan samostana o. Josip Špehar. U popodnevnim satima nakon kratke zakuske mladići i djevojke u plenumu su iznijeli svoje misli i zaključke.

Susret je završen kasno poslije podne sv. Misom koju je predvodio subotički biskup preuzv.g. Ivan PENZES.

Premda je vrijeme bilo hladno, tmurno i kišovito, mladi su se u vedrom raspljoženju obogaćeni novim saznanjima razišli svojim domovima.

S. B.

S J E N K E NAD GOLUBOVIM SELOM

U SRCU SRIJEMA - HRVATI I SRBI
ZAJEDNO I POSEBNO

GOLUBINCI su veliko selo u srcu Srijema, -upa zemunskog dekanata, đakovačko-srijemske biskupije. Zasnivali su ga i podjednako razvijali njegovi žitelji Hrvati i Srbi. Iako su, maltene strogo bili, podijeljeni na hrvatske i srpske šorove, na hrvatski i srpski centar, na dvije škole, hrvatsku i srpsku, dvije crkve, katoličku i pravoslavnu... (unatoč tih podjela) uvijek je bila jaka svijest o nužnosti zajedničkog dobrosusjedskog odnosa i življenja u toleranciji i uzajamnom poštovanju i uvažavanju, držeći se načela: *žsvoje voli, tuđe poštuj!*"

U selu jedoskora živjelo nešto više od 2.000 Srba i gotovo isto toliko Hrvata. U ovakvim prilikama nije uvijek bilo lako i trebalo je vremena da se u značajnijim i teškim povijesnim previranja i mijenama stekne povjerenje a ponekad se i podosta oklijevalo da se smjelije pruže ruke pomirenja.

GOLUBINCI spadaju među stariji a srijemska naselja i imaju bogatu povijest. Utemeljeni su još prije 5 i nešto više vijekova. Rasli su i mijenjali se kako se mijenjao Srijem u svojoj burnoj povijesti. Naselje je poniklo na mjestu gdje se padine Fruške gore spuštaju u prostranu srijemsku ravnicu, s juga zaštićenu hrastovima šumama, a sa sjevera nakićenu i ukrašenu fruškogorskim vinogorjem. Sedam kilometara istočno nalazi se Stara Pazova, nekada sreski općinski centar, smješten na važnom putu Beograd-Novi Sad. Od sela su gotovo podjednako udaljeni Zemun, Srijemska Mitrovica i Novi Sad, glavni grad Vojvodine. Ruma i Indija su još bliži. Golubince okružuju sela Ljukovo, Maradik, Putinaci, Popinci, Šimanovci i Vojka. Nedaleko prolazi pruga, 3,5 km, od Beograda prema Zagrebu, koje se od Indije račva prema N. Sadu, a od Rume prema Sapcu. Nalaze se između dva važna autoputa: Beograd - Novi Sad i Beograd - Zagreb, sa kojima je selo povezano asvaltnim putevima istočno do St. Pa-

zove, sjevernim do Ljukova i zapadnim do Putinaca prema Rumi. Sudeći po iskopinama još su stari Rimljani ovuda gradili tvrde ceste koje su povezivale Sirmium, Basianae i Acumincum sa Singidunumom! Za ekonomski razvoj sela od velikog značenja bili su blizina razvijene industrije u Indiji, trgovine i zanatstva u Rumi, a naročito nadaleko poznata seljačka pijaca u Staroj Pazovi.

Po popisu stanovništva, Golubinci su 1981. godine imali 4.495 stanovnika, od kojih je 2.085 Srba a 1.956 Hrvata. Jugoslavenima se izjasnilo 247 stanovnika, Romima 164, Mađara je bilo 14, Makedonaca 9, Muslimana 6, Slovaka 5, Crnogoraca i Slovenaca po 2 i 4 ostala.

(Selo se grana u 5 nejednakih krakova a svakim od njih prolazi po jedna glavna ulica, ili šor, kako to golubinčani kažu: Pazovački, Šimanovački, Putinački, Maradički i Indijski. Svi su asvaltirani kao i sporedni kojih ima malo, a jedino desna strana Pazovačkog ima tri svoje paralelnice. Naselje ima dva osnovna raskršća, na kojima se susreću po tri šora: na prvom pazovački, šimanovački i putinački a na drugom đurđevski, indijski i maradički šor. Raskršća su blizu jedno drugom i povezani su kratkim zanatlijskim šorom. Na tim raskršćima danas su većina društvenih prostorija sela; mjesna kancelarija, dom „Partizan“, osnovna škola, čitaonica, bioskop, zemljoradnička zadruga, katolička i pravoslavna crkva, trgovine, kavane, poslastičarnica, nekoliko zanatskih radwi, moderna zdravstvena ambulanta i stari zamak Šlos. Mali park na glavnom raskršću pun je zelenila. Najstariji golubinčani pričaju da je veliki hrast u njemu stoljećima ukrašavao njihovo selo i bio zbornom mjesto mnogih skupova. Većina kuća starog je srijemskog tipa. Teško je znati koliko su puta do sada stare kuće rušene a nove građene, ali kao i sve drugo, i to se mijenjalo, a mijenj se uveliko i danas.

Nikli su novi Golubinci sa modernim, lijepim i velikim kućama i sa dvorištima koja se prilagođavaju novonastalim prilikama. U njima gotovo više i nema konja a njihovu ulogu preuzeli su traktori. Nestalo je kamara, slama i kupa kukuruzovine. Ostalo je poneko gumno djeteline ili sijena.

Selo već šezdesetak godina ima svoju električnu mrežu (1930.g.). Svaako domaćinstvo uvelo je struju. Izgrađen je i vodovod. Pored zemljoradničke zadruge koja je danas nosilac brzog ekonomskog razvoja i novih društvenih odnosa, najveći industrijski objekat je ciglana, koja je proizvodila deset miliona cigala godišnje. Sagrađena je blizu željezničke stanice na mjestu stare, koju je 1928. godine podigao Matijas Rajs, indijski Njemac. Golubinački atar bio je odvajkada podijeljen na potese, od kojih svaki ima svoj naziv. Danas ovaj atar obuhvaća 13.016 katastarskih jutara zemlje, s tim što je poslije drugog svjetskog rata oko 3.000 jutara uključeno u atar Stare Pazove. Selo ima svoju mjesnu zajednicu koja je u više jugoslavenskih i vojvođanskih takmičenja odnijela vrijedne nagrade. Mjesna zajednica je u sklopu općine Stara Pazova.)

Danas sve više mladih ljudi završava škole i zanate i traže mjesta u gradovima. U selu je sve više staračkih domaćinstava sa izgledom da se ugase (sasvim). O tome svjedoči i dosta duga stagnacija, pa čak i opadanje broja stanovnika. U popisu stanovništva 1931. godine utvrđeno je da Golubinci imaju 4.914 žitelja, 1963. godine 4.828, a 1981. godine 4.495 stanovnika. Dakle, 1931. godina bila je granica do koje je broj stanovnika u selu bio u stalnom porastu, a od te godine je u silaznoj liniji.

nastavit će se...

Marko Kljajić

dr. Ivo Kujundžić, savjetnik za humanitarna pitanja Ureda Republike Hrvatske u Beogradu

SUŽIVOT JE NAŠA NEMINOVNOST!

U Europskom ozračju i realitetu postojanja suverenih država na ovim prostorima - nastalih voljom naroda - treba stvarati nove humanije civilizacijske odnose. Pogubno je i jalovo iznova sanjati odsanjane i povjesno dokazane pogrešne snove.

Razgovor s dr. Ivom Kujundžićem, savjetnikom za humanitarna pitanja Ureda Vlade RH u Beogradu obavili smo kasnije no što smo planirali. Premda je srijeda dan kad Ured ne radi sa strankama, bilo je mnogo ljudi koji su došli iz daleka, ili im je neodložno trebao savjet ili pomoć, pa im je dr. Kujundžić skupa sa ostalim osobljem Ureda izašao u susret. Kad smo konačno započeli razgovor, dr. Kujundžić nam je rekao da ga ne pitamo ništa o politici, jer to - kao prvo, nije u djelokrugu njegova rada, a:

- Više je, brate dragi, dodijalo da se svugdje ispituje i raspravlja isključivo o politici, dok humanitarna strana problema kao da i ne postoji.

GR: Ali i humanitarna pitanja su danas usko vezana s političkim?

- Onda me pitajte o humanitarnim pitanjima.

GR: Je li kod Vas uvijek ovoli-ka gužva?

- Uvijek. Za ovu godinu dana od kako sam u Beogradu, imao sam oko 1500 razgovora, najvećom dijelom s ljudima

srpske nacionalnosti - porijeklom iz Hrvatske, potom sa Hrvatima, a manjim dijelom sa Bošnjacima - Muslimanima. Bilo je i ostalih nacionalnosti ali u manjem broju.

GR: Što ljudi obično očekuju od Vas?

- Očekuju pomoć, savjet, informaciju..., pa i konkretnu materijalnu a ponekad i novčanu pomoć. Hrvati se najviše interesiraju o mogućnostima povratka i odlaska u Hrvatsku. Srbi se pak interesiraju za nekoliko pitanja: ovjeravaju razno-razne punomoći, vrše zamjenu nekretnina i reguliranje raznih dokumenata, raspituju o mogućnostima povratka ili posjeta rodbini te o mirovinama. Ima i takvih koji se raspituju o mogućnostima ljetovanja na Hrvatskom Jadranu, jer kako kažu „nigde im tako lepo nije bilo“. Pitaju hoće li se to opet moći i kada.

GR: Šta Vam kažu - kako žive u Srbiji?

- Ja ih to ne pitam, jedino ako oni sami nešto o tome kažu. No, prema svemu, čini se da se ti ljudi mogu podijeliti u tri skupine:

Prvu skupinu čine oni Srbi što su ih Hrvatske došli s puno novca - bogati ljudi koji u Ured uglavnom navraćaju samo onda kad je u pitanju neki njihov materijalni interes - na pr. vikendica, imanje, vrijedni kućni najmeštaj ili ostavljene vrijednosti. Za ove prve se i domaći Srbi čude od kuda im toliko bogatstvo?

Drugu grupu čine oni koji su se ovdje slabije snašli. Oni se raspituju o mogućnosti povratka, svojoj mirovini ili za sudbinu nekretnina. Jedni od njih kažu da su ih Hrvatske otišli što su se poplašili ratnog djelovanja, drugi pak da im je kazano da se samo za par dana sklone jer će JNA ubrzo napraviti reda i u Zagrebu. Sad znaju da su prevareni i nastavljaju tvrdnjom da im u Hrvatskoj nije bilo loše i da ništa osobno ružnog nisu doživjeli „Imali smo dobre stanove, dobra radna mjesta ili mirovine, a ovdje smo spali na prosjački štap i živimo od milostinje. Kažu, da ovdje dijele izbjegličku sudbinu. i da već odavno primjećuju kako kako ih ovdašnji svijet ne voli. Ne daj Bože, kažu oni - ako progovor-

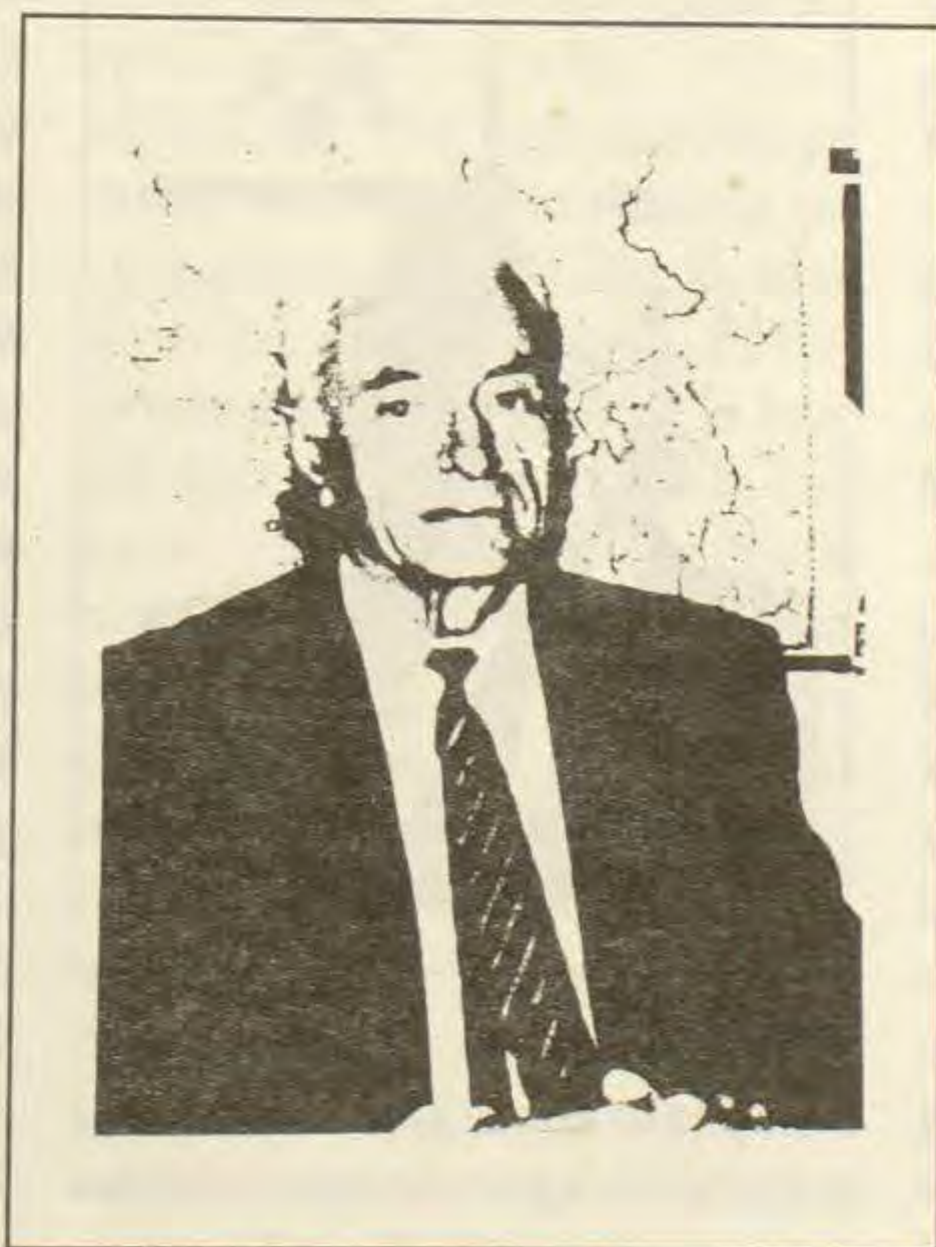
RAZGOVOR

ite ijekavicom, kako su uvijek kroz čitav život govorili, ili kažu „kruh“ umjesto „leb“ - šalje ih se u materinu i Tuđmanu - često praćeno rječima: Zašto ste ovdje i došli“. Sve to i štošta drugog oni kažu spontano - bez mojeg potpitanja. Treću skupinu Srba čine oni koji su ovdje došli iz Zapadne Slabonije za vrijeme rata 1991. godine s prostora koji su ostali tada pod Hrvatskom kontrolom. Oni od reda kažu da nisu vidjeli ni Zengu ni Hrvatskog policajca. Njima su u kuću ka-u dolazili Vojnici ondašnje JNA s bajonetama na puškama tjerajući ih da bježe, govoreći da „idu Ustaše i kolju.“ Ostavili smo sve svoje i ovdje došli u mizeriju. Njih jedino interesira povratak na njihovo ognjište na svoje seljačko gospodarstvo, što njemu predstavlja čitav svijet. Dakle, sve su to nesretni mali ljudi s kojima se poigrala politika. Dodatnu skupinu čine Srbi iz BH, koji su u miješanim brakovima. Ni njima se ne ostaje ovdje. Oni bi najradnije u Svijet - u neke treće zemlje. Ukoliko je takvima bračni drug Hrvat ili Hrvatica... još - još! Ali ako je to Mulisman ili Muslimanka, takvima kažu nema opstanka. Ovi posljednji se meni obraćaju za pomoć, jer su čuli da se s Hrvatskim dokumentima može lakše u Svijet. Mnogi se žele vratiti nazad u Bosnu i priključiti se obitelji, pa traže tranzit kroz Hrvatsku. Ja im pri tom pomognem. Svima onima što iskazuju želju za povratkom u Hrvatsku ja objašnjavam stav

Hrvatske vlasti po tom pitanju i kažem: „da se svatko ima pravo vratiti na svoje ognjište“. Naravno moraju se stvoriti uvjeti za povratak svih.

GR: I, opet ne možemo bez politike: kako ocjenjujete izvještavanje ovdašnjih medija o situaciji u Zapadnoj Slavoniji?

- Jednom sam u razgovoru rekao da bih, kad bih stvarao lis-

tu ratnih zločinaca, jedno bi i to visoko mjesto zacjelo zauzela i neka sredstva informiranja. - Obmanjivanjem vlastitoga naroda, izvrtanjem istine, potpaljivanjem mržnje i huškanjem na osvetu mogu se učiniti strašni zločini. Često se pitam, kakvi su to ljudi koji zločin izmišljaju ili ga multipliciraju i hipertrofiraju, kao što se i sada čini? Ako pogine 5, 10 ili nedaj Bože 50 ljudi, zašto se od toga stvara pedeset, pet stotina ili tisuća? Svaka žrtva vapije do Neba i ona ima svoje ime i prezime.

Ako se pak sve uvećava do monstruoznosti, onda mi se čini da takvi ljudi planiraju novi zločin ili su ga spremni izvršiti. **GR: Kako bi ste Vi izvještavali?**

- Ja bih se trudio da izveštavam objektivno, bez obzira što bi mi emocije htijele, jer Biblijska izreka kaže „da da samo istina spašava“. Izmišljanjem i uvećavanjem brojaka žrtava

Drugog svejetskog rata - planirao se ovaj zločin koji je u toku.

Izveštavanje stvarnim navodnim stradanjima u Zapadnoj Slavoniji nastavlja se u prethodnoj tradiciji, a to nije dobro. Praktično svi relevantni svetski i Eruopski činbenici kažu jedno, a ovdje se tvrdi drugo. Zašto? Zašto od naroda ovdje skriti činjenice, kao na pr. da nijedna Pravoslavna crkva nije srušena tijekom ove akcije, da ni jedno selo nije spaljeno i nijedna kuća tamošnjih Srba minirana? Zašto je trebalo reći da je srušen Jasenovački spomenik? Tre-

ba znati da kod togaspomenika leže kosti i Hrvata i to ne samo onih iz vremena rata već onih iz Poraća - sa križnog puta, te da Hrvatska vlast ne samo da nije srušila spomenike, već je položila vijenac. Zašto nije kazano da Pravoslavna crkva u Jasenovcu nije srušena a Katolička jest? Zašto nije kazana istina kao na pr. da šef Polivije iz Pakraca Srpskoj dijeci dijeli čokoladu, a Služba socijalne skrbi brine o starima i nemoćnima - dijeleći im pomoć i novac? Veterinarska služba

zbrinjava napuštenu stoku itd. itd. Gdje se to još vidjelo u sličnim situacijama? O postupku prema uniformiranim osobama moglo se približno reći ono što je svijet rekao i usporediti sa stvarnošću i slikom ulaska „oslobodilaca“ u Vukovar, što Svijet također zna!

Tako ispada kao da je nekome žao što se nije postupilo po Vukovarskom receptu. Nitko ne tvrdi da nije bilo incidenata. Oni su za osudu, ali ih nažalost u ovakvim prilikama jedva da je moguće izbjeći.

Hrvatska vlast je jasno demonstrirala svoje dobre namjere, neosvetničkom pomirbenom manirrom u nastupu pokazala kako bi trebalo okončati ovu nesreću što je donio rat.

Zar se izmišljanjem, pretjerivanjem, demoniziranjem nije poticao egzodus? Čim strašnije tim bolje! To ide u prilog bez sumnje onih koji žele nastavljati rat, sve do svoje neostvarene velike fikcije, a tako otrgnuti narod iz vlastitih domova naseljavati u nečije tuđe. To je protiv zdravog razuma. To ne može donijeti sreću nikome. Nisu li ti potpaljivači aktivirali fitilj u glavama zločinaca te njihovi inspiratori, što porušiš Božje hramove u Banja Luci, te zapališe Svećenika i Časnu sestru? Čudan svijet. Sve ovo što se dogodilo neće im tažiti strast za zlom, oni će se samo pritajiti i čekati novu priliku. Zato mislim da bi svaki razboriti čovjek, svaki dobar i normalan čovjek morao smirivati strasti i snižavati tenzije za dobro svih.

GR: Kako ocjenjujete reagiranje aktualne vlasti u SRJ?

- Nije moje da sudim. Isuviše je komplicirano. Ali kao običan čovjek mogu reći da mi se čini da se valst ponašala suzdržanije, odmjereno i odgovornije od nekih drugih, imajući u vidu ambijent u kome djeluje. Začudujuće je kojom lakoćom i hladnoćom pojedini učeni uglednici govore i

doživljavaju granatiranje Dječje bolnice, Baletne škole, te ubijanja i ranjavanja civila u Zagrebu, oružjem koje je Međunarodnim konvencijama zabranjeno. Ja kao kršćanin znam da je laž, mržnja i osvetoljubivost djavolsko dijelo. Čini se kao da smo zaboravili onu - „Tko sije vjetar ženje buru“. Vrijeme je kloniti se toga.

GR: Je li itko od Srba koji žive u Hrvatskoj i politički djeluju obišao Zapadnu Slavoniju?

- Naravno da jest. Vidio sam na televiziji Gospodina Pupovca, a čini mi se i Hrnića. Bili su i predstavnici Jugotiska koji žive ili su akreditirani u Hrvatskoj. Nadam se da će uskoro i odavde

moći otići novinari, vidjeti i reći isitnu bez zle namjere. Zašto ne! Hrvatska nema što kriti. Uostalom u taj su prostor došli mnogi uglednici i vidjeli kako se ponaša Hrvatska vlast. Hrvatska želi da svi ti ljudi ostanu i da se svi drugi izbjegli i prognani vrata na prostore otkuda su otišli. Sve svoje građane u međunarodno priznatim granicama svoje države štitiće Hrvatska vlast bez diskriminacije. Osobno sam uvjeren da je ideja o etnički čistoj državi, u kojoj će živjeti svi pripadnici izabranoga naroda poražena s Hitlerom 1945. godine. I sadašnji pokušaj reinkarnacije svega toga imat će sličnu sudbinu.

GR: Sve više preovladava mišljenje da se na političkoj sceni Srbije stvara sve veći jaz između desnice i neke sredine koja naginje ljevici.

- Ne bih žalio davati o tome svoj sud, ali očekujem da će se nastaviti proces diferencijacije između onih koji su za mir, suživot, toleranciju, praštanje i dobrosusjedske odnose radi vlastite budućnosti, nasuprot agitatora mržne i propovjednička laži. Prvi će po mom mišljenju postajati sve brojniji i njima pripada budućnost.

GR: A što radite konkretno Vi?

- Na to sam već djelomično odgovorio. Slušam pažljivo ljude dok izlažu svoje nevolje. A ljudi u nevolji su uvijek isti. Ponekad poželim da te agitatore posjednem skriveno iza paravana i prisilim ih da slušaju taj kumulirani jad što izvire iz tih ljudi. Možda bi se preobrazili.

Pomognem koliko mogu, a uvijek kažem lijepu riječ - savjet i potaknem nadu. Ljudi imaju rođake u inozemstvu od kojih dobiju informacije o stanju u Hrvatskoj, pa ih to ohrabruje i potiče želju za povratkom sve manje vjerujući sotonizirajućim Munhauzenovim pričama o Hrvatskoj. Bar em tako meni kažu.

GR: Hoće li se nakon Zapadne Slavonije stvari komplicirati zaoštravati?

- Ne vjerujem Naravno ništa nije moguće apsolutno isključiti. Povjesna istina nas uči da se tirani nisu znali zaustaviti, već su istrajavali do samouništenja. Zlo je što su vlastiti narod vukli za sobom u ponor. Ovog puta mislim da se to neće dogoditi, već da će slučaj Zapadne Slavonije biti katalizator za dolazak mudrijih, razboritijih i odgovornijih.

GR: Kako procjenjujete položaj Hrvata u Srbiji i Crnoj Gori?

- Po onome što znam on nije ni malo lak i složen je. Činjenica da su još u bivšem režimu Hrvatska kulturno umjetnička društva ispuštala iz ovog naziva oni „Hrvatsko“, a sada praktično zamrla ili nestala - govori samo za sebe. Dio Hrvata se očito ne usude iskazivati Hrvatima, već se prikrivaju. Praktičnije je i probitačnije se iskazati na pr. Bunjevcima. što za njih nije ništa novo, jer su oni to u svojoj tegobnoj povijesti već prakticirali. Mi ih iz Dalmacije razumijemo. Za vrijeme Talijanske okupacije tijekom Drugog svjetskog rata, Talijani su podnosili i poticali ime Dal-

matinac ali ime Hrvat ne. Ako se ustrajavalo u tom pokopala se mogućnost snošenja posljedica. Isto tako kada bi se Srbi u Hrvatskoj umjesto kao Srbi izjašnjavali kao „pravoslavci“ ja bih se zabrinuo nad pravnim poretkom zemlje i duboko se zamislio nad tom pojavom. Ja ne mislim pisati deklaracije ili memorandume o položaju Hrvata u SRJ niti mislim da to teško stanje Hrvata planira i sprovodi oficijelna vlast. Međutim, sve ukupnostanje, ratna retorika, sotonizacija pa i konkretni pritisci od kojih nisu dovoljno šticeći pripadnici Hrvatskog naroda - takav je bar em dojam - čini život nekih Hrvata ovdje često nepodnošljivim. Hrvati - kako je poznato žive ovdje autohtono u Srijemu, Bačkoj, Banatu, Kosovu i Boki Kotorskoj. U gradovima Srbije, a naročito u Beogradu, žive potomci doseljenih Hrvata. Biću sretan kad će se i oni moći slobodno udruživati u svoja kulturno umetnička društva sa najmerom razvijanja kulture i čuvanja identiteta. Nadam se da ćemo dočekati dan kad će i oni za svoju djecu moći izrađivati udžbenike za škole, kao što to čine sada u Hrvatskoj, djelatnici srpskog kulturno umentičkog društva „prosvjeta“ za djecu Srba u Hrvatskoj. Ja sam zato da se u korist manjina primenjuju najviši Europski standardi jer manjine ne moraju imati ulogu različitog folkloru, već biti most među narodima i državama.

GR: Otkud potječe Vaše prezime Kujundžić? Ima ga i u Vojvodini?

- Moje prezime potječe iz Imotske Krajine - sela Ivan Begovine. Međutim to prezimje je dosta rašireno. Našao sam da ne samo kod Hrvata, drugdje i u Bačkoj, već i kod Muslimana i Srba. Očito je nastalo od turske reči za zanat - kujundžija. Mislim da se Ministar unutrašnjih poslova prve Jugoslavije 1921. godine zvao također Lazar Kujundžić. Moji preci došli su u Imotsku Krajinu kao prebjezi pred turskim terorom iz Bosne, tražeći utočište na prostoru mletačke vlasti. Bunjevca Kujundžića sam susreo odmah nakon II svetskog rata, a među prvima je bio i svećenik Efrem Kujundžić - šef Hrvatske Katoličke misije u Beču. Sadašnju uglednicu gospođu Stanku Kujundžić, njenog muža i sina upoznao sam nedavno. Poznato mi je da je u prošlosti bilo još odbornika i uglednika s prezimenom Kujundžić kod bunjevaca. Ono što je veoma zanimljivo jest da ćete ta ista bunjevačka prezimena naći i u neposrednoj blizini mog rodnog sela. Mekana ikavica, upornost, marljivost i domoljublje - slične su nam osobine pa zato sve bunjevce doživljam kao rođake.

Vesna Kljajić

Naši velikani:

STANISLAV PREPREK

Piše :D.Rajković

Sve što je do sada napisano o Stanislavu Prepreku nije dovoljno da potpuno osvjetli njegov umetničko-stvaralački lik. To ne može ni ovaj prikaz, ali će svakako pridonijeti boljoj spoznaji ove svestrano obdarene osobe. Da bi se temeljno istražila i protumačila Prepekova umjetnička djela bile bi potrebne godine. Ona zrače takvim nadahnućem i porukama da se mogu staviti uz bok evropskoj i svjetskoj kulturnoj baštini. Imao sam jedinstvenu -ivotunu sreću biti prijateljem i doživotnim suradnikom Stanislavu Prepreku. Zato sam i postao oporučnim nasljednikom njegova cjelokupnog autorskog prava. Da mi Providnost to nije omogućila nikada ne bih postigao ono što jesam kao čovjek i glazbenik.

Stanislav Prepek je skladatelj, dirigent, orguljaš, melograf, glazbeni pisac, pjesnik, prevodilac, povjesničar, knjižničar. Potječe iz petrovaradinske hrvatske obitelji podrijetlom iz Moravske. Rođen je u Šidu 16. travnja 1900. kao jedino dijete Mateja i Karoline Prepek (21. travnja, kako je svagdje zabilježeno, nije dan rođenja). Da nije bio slabog vida od djetinjstva Stanislav Prepek bi vjerojatno bio jedan od poznatih slikara. To se može naslutiti iz njegovih sačuvanih crte-a. Bio je mnogostrano nadaren i naobražen poput skladatelja, pisca i slikara E. Th. A. Hoffmanna.

Prepek je završio učiteljsku školu u Petrinji 1918. Ma da učiteljsko zvanje nije pogodovalo njegovu slabom vidu ipak se zahvaljujući njemu popeo do najviših ljestava umetničkog stvaralaštva. Inače, osim što je dvije godine privatno učio harmoniju i kontrapunkt kod prof. učiteljske škole Vladimira Stahuljaka, Prepek je u glazbi postigao sve kao samouk. Bio je učitelj u Novoj Kapetili, Petrovaradinu, Maradiku i ponovno u Petrovaradinu gdje ostaje

do svoje smrti. Umro je 13. veljače 1982. i položen u grob svojih roditelja na novomajurskom groblju.

Život Stanislava Prepeka bio je težak i pun zapreka. Već u 23. godini života nije više vidio na jedno oko. Zbog nesretnog bračnog života rastavio se 1939. od stola i postelje sa svojom suprugom. Najteži udarac u životu doživio je 1943. saznajući za pogibiju sina jedinca, Kazimira. Tijekom 1959. postaje posve slijep pa je prinuđen kretati se uz pomoć vodiča.

Postepeno gašenje vida sna-no je utjecalo na jačanje i obogaćivanje Prepekova unutarnjeg života. Zagledan u sebe uronio je u svijet sopstvenih misli i osjećanja. U njemu je osluškivao glas svoje duše čije je strune pokretala nevidljiva ruka Providnosti. Po unutarnjem diktatu te nevidljive ruke nastalo je bezbroj djela kao nadomjestak izgubljenom vidu. Skladao je simfonijsku, komornu, klavirsku, orgul-

jsku, zbornu, vokalno-instrumentalnu i crkvenu glazbu. Sve skladbe nastale od dana Prepekove potpune sljepoće zapisao sam po njegovu diktatu pa su sada ti zapisi njegovi originalni.

U Prepekovu skladateljskom opusu držim najuspjelijima solo popjevke i orguljske skladbe. U solo popjevka-ma je postigao zadivljujuću umetničku razinu zahvaljujući istodobno i svojoj glazbenoj i pjesničkoj nadarenosti. Savršenim spajanjem tona i riječi uz potporu

orkestralno bogate klavirske fakture Prepek je glazbom u solo popjevka-ma ocrtao sve ljudske osjećaje koji proizlaze iz njihova teksta. Prepekovu usredsređenost na manje glazbene oblike treba tražiti u njegovu slabom vidu i životu u provinciji koja mu nije pružala mogućnost bavljenja velikim formama namijenjenim velikim izvođačkim sastavima. Osim toga Prepek je po prirodi bio tih i povučen, bez želje za isticanjem. To se, međutim, s druge strane najpovoljnije odrazilo na visoku umetničku razinu tih skladbi, jer je u

njih ulio jezgrovitu sadržajnost. Zbog svoje esencijalne punine nastale iz autorova dubokog doživljaja one su prava mala remek-djela. Stoga Prepekova vokalna i instrumentalna lirika ide u sam vrh evropske i svjetske glazbe. Štoviše, njegove solo popjevke svojim psihološkim senzibilitetom i harmonskim nijansama nadilaze kakvoćom i najbolja djela te vrste u svijetu.

Naši velikani:

PIŠE: prof. Bela Gabrić

ALBE VIDA KOVIĆ

Među Subotičanima koji su proslavili svoj rodni grad časno mjesto zauzima Albe vidaković. On je naš poznati muzikolog i kompozitor.

Rođen je u Subotici, 1. listopada 1914. godine, u obitelji Ivana Vidakovića i Jelene Tumbas. U svom rodnom gradu mali Albe je završio osnovnu školu i četiri razreda gimnazije s malom maturom. Usporedo s gimnazijom, pohađao je i muzičku školu, gdje je učio svirati violinu kod profesora Josipa hermana.

U svojim đaćkim danima upoznao se s pitomcima sjemeništa i s njima je otišao u sjemenište u Travnik u nadbiskupsku klasičnu gimnaziju koju su vodili isusovci.

Poslije svršene gimnazije i velike mature u Travniku (1932) nastavio je studij na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu (1932. - 1937.) Uz bogoslovni studij radio je na svom muzičkom usavršavanju. U tom su mu pomogli vrsni profesori Franjo Dugan, Filip hajduković i Matija ivšić, koji su mu otkrili ljepotu crkvenog pjevanja i crkvene muzike u jednostavnosti gregorijanskog korala i u uzvišenoj polifoniji klasične muzike. Tako je svoj boravak u Zagrebu iskoristio za upoznavanje bogatstva muzike kako na svečanostima u katedrali, tako i na brojnim koncertima.

Poslije svećeničkog ređenja i Mlade mise 10. listopada 1937. godine u subotičkoj katedrali, kratko vrijeme je bio u službi kapelana u Starom žedniku.

Biskup Lajčo Budanović je planirao otvoriti klasičnu gimnaziju u Subotici zato je poslao u zagreb na studije grupu mladih svećenika. Albe Vidaković je poslan u Rim na Papinski institut za crkvenu glazbu. Upisao je studij gregorijanskog korala i crkvene ko-

mpozicije. Na oba ta odjela diplomirao je 1941. godine i stekao je akademski stupanj magisterija. Ali, zbog ratnih prilika nije se vratio u svoj rodni grad, nego je svoj rad na muzičkom polju nastavio u Zagrebu.

Od ostalih njegovih dužnosti navedimo da je bio profesor na Hrvatskom državnom konzervatoriju. Također je od 1. ožujka 1942. godine bio „regens chori“ (ravnatelj zbora) zagrebačke katedrale. Od 1951. godine, predaje kao asistent i docent, a od 1962. godine kao izvanredni profesor crkvene muzike na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu.

Nastojao je da bogoslovi steknu što temeljitije muzičko znanje. Zato je njegovim zalaganjem na tom fakultetu 1957. god. osnovan Muzikološki seminar, a 25. IX 1963. god. kao kruna njegove trajne želje osnovan je na tom fakultetu Institut za crkvenu glazbu i Albe Vidaković je bio do svoje smrti prvi predsjednik ove ustanove koje djeluje i sada u Zagrebu.

Pored ovih svojih dužnosti Albe Vidaković je razvio veliku aktivnost kao znansvenok muzikolog i kao veoma plodan kompozitor.

Kao stručni muzikolog mnogo se bavio istraživanjem hrvatske

muzičke baštine koju je veoma cijenio i volio. Na ovom području stvorio je znansveni djela trajne vrijednosti, za koja je dobio brojna priznanja. Spremao je doktorsku disertaciju sa tog područja, ali prerana smrt 1964. god. sprečila je odbranu teze i promociju.

Da se barem donekle procijni njegova aktivnost, treba istaći da je dao 246 priloga za Muzičku enciklopediju Leksikografskog zavoda u Zagrebu.

Još je plodniji rad Albe Vidakovića koa kompozitora. Tu se ističu njegova djela sa području crkvene glazbe koja su vezana za pojedine liturgijske svečanosti. Komponirao je osam Misa (od toga tri staroslavenske) mnogo moteta, offertorija, himni, litanija i oratorija. Od tih brojnih kompozicija da spomenemo veličansvenu kompoziciju „Magnificat“ koju smo često čuli na koncertima i 14 kompozicija poznate pjesme „Divno, dakle“ idruge pjesme.

Albe Vidaković ima kompozicija na području ssvjetovne muzike. Najpoznatije su mu popjevke: „Oj, Ivane Ivaniću“, „Cincokrt“. Od zborova ćemo navesti „Bački madrigal“ i „Božur“ na stihova Alekse Kokića.

Komponirao je orkestar i za orgulje. Njegova Fantazija i fuga u f-molu za orgulje spada u vrhunski domet novije hrvatske glazbe.

U napunu stvaralaštva je obolio od srčane bolesti i umro je u Zagrebu 18. IV 1964. god. i sahranjen je na Subotičkom Bajskom groblju.

Uspomenu na ovog velikog sina Subotice i njegova djela čuva i neguje katedralni zbor „Albe Vidaković“ u Subotici pod ravnanjem s Mirjam Pandžić.

„PRIPOVITKE“ JAKOVA KUJUNDŽIĆA

„Zgrabljena mršavina“

Jakov Kujundžić je pred našu kulturnu javnost i pred naše čitatelje došao sa svojom prvom zbirkom „pripovidaka“ pod slikovitim naslovom „Zgrabljena mršavina“.

Zašto su ove pripovetke „Zgrabljena mršavina“?

Jakov Kujundžić kaže: „Naši pisnici (Aleksa Kokić, Jakov Kopilović, Matija Dulić i drugi) pisali su lijepe pisme o bačkoj ravnici, o zlatnim klasovima i sve je to slikovito opisano. Pisali su pisme o risarima, o dužijanci, o salašima. Šta je meni ostalo. Što ostane posli kosidbe, posli risa? Ostane mršavina koju risaruše zgrabe velikim grabljama, a risari povežu u snopove. Tako je meni posli naših pisnika ostala mršavina koju sam ja zgrabio i svezo u snopove.“

Jakov Kujundžić se rodio 25. siječnja 1919. godine na salašu na Verušiću, a u Suboticu se preselio 1946. godine. Poslije prvih mladenačkih neuspjelih pokušaja, pisanjem se ozbiljnije počeo baviti 1948. godine, i od tog vremena napisao je oko 100 pripovjedaka, ali objavio je tek neznatan dio. Tako je ostao nepoznat u našoj kulturnoj javnosti i bez ikakve podrške i priznanja.

U svojim pričama, crticama i anegdotama, Jakov Kujundžić je želio sačuvati sliku narodnog života na salašima. Taj način

života je nestao, ali on je želio opisati svoje drage uspomene pored svih teškoća koje je taj život imao.

Uz događaj u priči, Jakov Kujundžić uvijek koristi priliku

da opiše život na salašu i rad na njivi. Želio je opisati svagdašnji život na salašu gdje je sve rađeno i urađeno na korist obiteljske zajednice. Svaki član vodio je brigu za obitelj, a obitelj je vodila brigu za svakog člana. Da se ta obitelj sačuva, to su svi želili.

U pripovjetkama Jakova Kujundžića svi prihvataju život jednostavno i prirodno, ne osjećajući njegove teškoće. Sve prolazi u radu na salašu i na zemlji za koju su vezani i glavna im je briga da tu svopju zemlju što bolje obrade.

O ljudima se po tome sudilo koliko su vridni na poslu i poštenu prema drugim ljudima, koliko su vodili brigu o svojoj obitelji.

Tko se u tim dužnostima istakao, bio je poštivan. Tko je u tom pogriješio, bio je izložen općoj osudi.

I o jednim i o drugima narod je stvarao priče da budu primjer i opomena mladoj generaciji. Jakov Kujundžić je te priče čuo ili doživio, pa ih je zapisao i nama predao da i mi upoznamo život naroda koji možda ne poznajemo dovoljno.

Jakov Kujundžić priča kao narodni pripovjedač tečnim i jasnim narodnim jezikom koji se odlikuje jednostavnošću u izrazu i svojom ljudskom toplinom i iskrenošću.

Da bi ostao vjeran narodnom govoru, Jakov Kujundžić piše bunjevačkom ikavicom i u tome je posebna vrijednost i ljepota ovih priča.

Bela Gabrić

Zainteresirani
za najnoviju knjigu
Jakova Kujundžića sve
informacije i obavijesti
nogu dobiti na telefon
024/51-348

Večer narodnih pjesama i igara OKUD „Ivo Lola Ribar“ - Sonta

OČUVATI IZVORNU KULTURU

Prvi ovogodišnji koncert narodnih pjesama i igara OKUD ž.I. L. Ribar“ iz Sonte, organiziran je 22. travnja ove godine, a u povodu 27-e obljetnice svoga rada i postojanja.

Ovo kulturno - umjetničko društvo je osnovano srpnja 1968. godine, i u proteklih 27 godina svog postojanja istaklo se na nastupima u svim mjestima naše općine, na zonskim i pokrajinskim smotrama širom Jugoslavije, ali i u inozemstvu. dali su značajan doprinos uzajamnom upoznavanju i zbližavanju nacionalnih kultu-

ra naroda u Vojvodini i Jugoslaviji, i od zaborava otrgli narодно blago i tradiciju.

Za svoj rad i brojna gostovanja, OKUD „I.L. Ribar“ je dobio i najviše društveno priznanje opštine Apatin - „Oktobarsku nagradu“, potom „Majsku nagradu“ SIZ-a za kulturu, brojne plakete i zahvalnice...

Pri ovom društvu rade tri folklorne sekcije, jedna dječija i dvije omladinske sekcije. Folklornu grupu uglavnom čine učenici i mladi radnici. Tu je i tamburaški orkestar članovi kojeg su tu od samog početka -

dakle svih 27 godina... Nastupali su i u zemlji i inozemstvu, i imali niz zapaženih uspjeha na nastupima.

U cilju očuvanja izvornih narodnih pjesama s područja Sonte, odnedavno u Društvu djeluje i pjevačka izvorna grupa žena.

I, razumije se da pored ovolikog broja članova i talentiranih ljudi, koncert nije mogao biti neuspješan. Ovaj je koncert predstavljao apoteozu narodnih pjesama i igara našeg naroda.

D.K.

Matine njemačke poezije

SUSRET S POKLONICIMA LIJEPE RIJEČI

Udruga vojvođanskih Nijemaca DK „Donau“ prijatno je iznenadila sve ljubitelje njemačke poezije, muzike i uopće, kulture. Nedavno je u Novom sadu održan matine poanta kojeg je bio natječaj u govorenju njemačke poezije.

Pred oko dvjesta uzvanika, sudjelovalo je petnaest recitatora, mahom nenjemačke narodnosti, a aplauze je pobrao i dr. Schrombogens, predstavnik njemačke ambasade u Beogradu, koji je, potaknut sveukupnom atmosferom, i

sam izišao na podij i recitiranjem se pridružio učesnicima.

Vrijeme zbrajanja bodova i ocjena, praćeno je kvalitetnim muzičkim programom (izvođena akai.su djela njemačkih kompozitora). Ovaj su se put najbolje iskazale djevojke, pa su tako sva četiri prva mjesta zauzele: Mihaeka Krunic, Emese Both, Natalija Ribović te Terez Pakai. Nagrade je obezbjedio „Goethe Institut“ iz Beograda. Na kraju matinea, g. Andreas Burgeamyer, predsjednik

DK „Donau“ je rekao:

- Opšti je utisak svih učesnika da je matine bio veoma uspješan, i da smo postigli cilj da se nemačka kultura, duh i način razmišljanja dopadne i naiđe na razumevanje. Svi učesnici su izrazili želju da se dogodine ponovi i da će ponovo uzeti učešće u takmičenju. Predstavnik njemačke ambasade u Beogradu upoznao sam sa svim problemima koje smo imali oko organizacije, i kakve su probleme imali i profesori iz škola.

GLAS RAVNICE - Glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini - urednik: Vesna Kljajić; fotografija i tehničko uređenje: Branimir Tonković; izdaje DSHV, 24000 Subotica, trg Lazara Nešića 1/X; tel./faks: (99381)024/51-348; žiro račun: 46600-603-4-3338 SPP Subotica. List je registriran kod Pokrajinskog sekretarijata za informacije pod br.651-85/90. Naklada 1800 primjeraka. Glas Ravnice izlazi mjesečno. Godišnja preplata 25 Ndin, za inozemstvo 60 DM. Cjenik oglasnog prostora: cijela strana 200 Ndin, pojedinačni mali oglasi 15 Ndin. Tisak studio "Bravo", Subotica

OD ZLA - GORE

Da od zla uvik mož bit gore, to je stara narodna izreka, al sad vidim da i od onog „gore“ mož bit još gore, a nećemo dugo čekat da od tog „goreg“ bidne još zdravo gore, a dokleg?

To će valjdar kadgod zabilužit u kaku pisanku, ko priživi i još ako ima plajbaz i pisanku slušam ja tako Albu kako iz ambetuša nabraja. Jesapim, cigurno mu kogod došo pa vošte po politiki pčuju vladu i one svađaroše u skupštini, jelda, ko što je to u zadnje vrime furtom na dnevnom redu. Kadgod se znalo ko je gazda, i ako je tribalo covat, nisi se moro mislit koga ćeš, a sad? Božem prosti ima ja ko kusavi vašaka i nikad nisi siguran ko je glavni u čoporu. Ta to bi još valjdar kroz ovolike godine njegovog „gazdovanja“ i naučiojo, al oni ti malo - malo pa prikošede vladu, pa sad koje bijo prvi, taj je drugi, a četvrti - treći i sad su se tako izkeverdisali da ni oni sami valjdar ne znadu ko je ko i još gore, ko bi šta tribo radit? Provirim ja tako s čoše u ambetuš, kad imam šta vidit. Albe sidi sam na šarmetli na srid ambetuša, a oko njeg čitava gagmada tariguz papira, dakako iz Madžarske.

- Fajris Albe - prikinem njegovo nabranje šta ti to divaniš. Pa taj papir te i tako ne razumi, a ti ne znaš madžarski.

- Misto „navike faljen bijo, komšija me bisno pogleda i skoro drekne,- A šta se to tebe tiče kako ću ja divanit? I da znaš, ja sam se snabidijo, a tebi će visit čutka na uzici u kupatilu, e, a neću ti dat ni jednu rolnu!- Šta ti je komšo? Nisam ti ja fašista pa da slaviš pobedu nadamnom.

Zbilja, jel si došo sebi od proslave?

Od proslave jesam, al ni ti neš oma doći sebi kad ti kažem slideće: u friško ćeš plaćat sto pedeset dinara takse kad oš ić u Madžarsku“ Šta veliš na to a?- Ta šta bi? Ko i do sad covat jedno vrime, pa joped počulit uši, platit pa priko. Sićaš se koliko smo covali, samo se više ne sićam ko je onda bijo „dežurni čovik“, al naprišivali smo mu božijanski, napili se, a za nedlju dana se našli joped na granici. Tako je bilo i kad su podigli na sedamdeset dinara. Sićaš se da su nam onda tolmačili, da je to joped isto četrdeset dočmaraka, pa to je skoro tako i bilo, makar onaj žvalavi s televizora tvrdi da jedan dinar i marka - dvojke, što bi učno kazli - blizanci.

- Iđi u očin! Kaki blizanci, ta ni blizo nisu a biće još i dalje,

- Vidi Albe, ja to vako kontam: jel će bit zvanična devalvacija, degradacija, je l kako bi mi Bunjevci kazli - sprdnja - je očividna. Ko

drugo, nova otimačina od naroda? Pa i nije baš nika novost. Neg znaš šta će to najprije bit ko je za vrime ampe i vitrine na drvetu, vaća se za deblju granu, pa tako i vlada otima još ono malo, da bi se dobro nagumali, pa kad sađu s drveta, mogu mirno otić na zimski san. Jel, nabacili su dosta mašćurine na trbuve. Nego, jesil išo dat krv?

- Krv? Vladi? Pa ja sam mislio da si ti pametniji!

- Stani Albe. Krv ide u bolnice za bolesne. Ne čuješ kako radijo varoš u tom stalno pripovida. Pa i škole su oblećali oni, - Kako ja dica zovu - drakule i uzeli dičije krvi.

- Sram ja bilo. Mi nemamo čestito čime dicu naranit, a oni njim isisaju krv, da bi to dobro prodali.

Pa jel ti pokojni dida nije pripovido da je to bilo još za prvog rata. Al ondak je bilo poštenije. Sam si prodao svoju krv i dobijao pengova. Za drugog se već plaćalo forintama. A ja? Pa jel nam nisu isisali sve što su mogli? Opljačkani smo, nepriznat naš paorski poso! Ajd, to što je nepriznat i Bož' pomozi, al što je neplaćen? Još samo fali da se sam odem nudit!- E moj Albe. Ako ovako potraje, a čini mi se da oće, puno si štetovo što si toliku zalihu papira spremijo. Neš imati potribe za papirom, a ni ja za čutkom, jel nećemo imat šta ist. Ajd još mi. al šta ćemo s dicom.?

- Ajd zbogom i prodaj bar polak. Bar ćeš imati kake hasne.